З Першым Маем, сябры!

Ніва

ТЫДНЁВІК БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 18 (1105) ГОД XXII БЕЛАСТОК 1 МАЯ 1977 г. ЦАНА 60 гр.

ШЛЯХАМ ГАДОЎ

ІМЕМ ЯЕ НАЗВАНА ВУЛІЦА...

Пачатак гэтаму артыкулу даў ліст чырвоных следапытаў з клуба „Гвардзеец" Пружанскай сярэдняй школы імя Чырвонасцяжнай Беларускай ваеннай акругі. Яны пісалі ў нашу рэдакцыю: *„Мы складаем гісторыю стварэння, адбудовы і развіцця калгаса „Новая Крыніца" Пружанскага раёна. Нам стала вядома, што ў гады панскай Польшчы на тэрыторыі Крыніцкага сельсавета вялікую рэвалюцыйную работу праводзіла ўраджэнка вёскі Ківачына, член КПЗБ, Вольга Габец, па-зверску замучаная нямецка-фашысцкімі захопнікамі. Нам вядома, што ў Белавежы ёсць вуліца яе імя і там жа жыве яе сястра. Калі вам нешта вядома пра яе рэвалюцыйную дзейнасць і ёсць дакументы, якія датычаць яе, фота і г.д., просім нам паведаміць"*.

І вось стаім мы на вуліцы імя Вольгі Габец у Белавежы. Асфальтаваная яе стужка вядзе ад ускраіны мястэчка, Крыжоў, амаль да самай чыгуначнай станцыі Белавежа Палац, ёю ўязджаюць у Белавежу з боку Гайнаўкі. Навокал утульныя драўляныя або мураваныя домікі, аддзеленыя адзін ад другога невысокімі штыкецікамі платоў, згрудзіліся каля тратуараў ды кароценькіх бакавых вулачак, што адарваўшыся ад галоўнай вуліцы, зараз жа выбягаюць у поле.

Затрымліваемся мы на вулачцы Паўднёвай. Домік, у якім жыла В. Габец, змяніў свой папярэдні выгляд: цяперашнія жыльцы перабудавалі яго, абнавілі. На жаль, родная сястра В. Габец Галёна памерла некалькі год таму назад.

Пасля спаткаўшай нас няўдачы мы ўсё ж трапляем да людзей, якія жылі побач з В. Габец, сустракаліся з ёю, супрацоўнічалі і, наколькі дазволіла памяць, захавалі яе вобраз. Гэта белавежскія старажылы: Павел Сікорскі, 1902 года нараджэння, родны брат Рыгора

(Працяг на стар. 2)

БЕЛАРУСКАЯ ПЕСНЯ — 77

Калектыў з Дабрывады каля Кляшчэляў. У сёлетнім цэнтральным аглядзе заняў ён другое месца ў катэгорыі фальклорнай песні (разам з калектывам са Скупава).

Фота К. Свідэрскага.

У АБАРОНЕ НАШАГА ЗДАРОЎЯ

Ужо некалькі гадоў у Беластоку працуе Цэнтр даследавання і кантролю асяроддзя. Заданне гэтай мала яшчэ вядомай у нас установы — па-першае, даследаваць умовы, у якіх жыве чалавек (чысціню паветра, вады, узровень шуму і г.д.) і, па-другое, кантраляваць, каб умовы гэтыя не пагаршаліся.

У апошні час гэта пляцоўка значна пашырыла сваю працу. Цяпер ніводнае прадпрыемства ў Беластоку і яго ваколіцах не мае права не толькі пачынаць працу, але нават будавацца, калі не атрымае дазволу гэтай установы. А дазвол выдаецца толькі тады, калі Цэнтр пераконаны, што новае прадпрыемства не будзе засмечваць і брудзіць асяроддзя, у якім жыве і працуе чалавек.

Дзякуючы таму, што ў нашым ваяводстве ў мінулыя гады прамысловасць развівалася слабей, чым у іншых ваяводствах, Беласточчына захавала яшчэ даволі чыстае паветра. Напрыклад, дапушчальная ў краіне норма пылу ў паветры ў жылых кварталах складае 250 тон на квадратны кіламетр у год. У Беластоку ж і ў Гайнаўцы, найбольш прамысловых гарадах нашага ваяводства, колькасць пылу складае толькі ад 70 да 200 тон на квадратны кіламетр у год. У іншых мясцовасцях гэтыя паказчыкі значна ніжэйшыя. Найгоршымі запыляльшчыкамі паветра ў нашых гарадах з'яўляюцца фабрычныя коміны (асабліва з электрацяплоўняў), пабудаваныя раней. Перабудова іх цяпер каштавала б непамерна дорага, таму трэба было задаволіцца паўсродкамі — устанаўленнем спецыяльных фільтраў, якія не даюць жаданага эфекту.

Што ж датычыць забруджэння паветра газамі, дык браць пад увагу можна толькі спаліны, якія выдзяляюць аўтамашыны. Але гэта таксама яшчэ не праблема ў нашым ваяводстве.

Найгорш, як паказалі даследаванні Цэнтра, выглядае ў нас справа чысціні вод, як рачных і азёрных, так і грунтовых. Практычна, у радыусе 30 кіламетраў вакол Беластока няма чыстай вады, няма нават такога месца, дзе можна было б без небяспекі для здароўя летам купацца. Не хапае таксама чыстай вады для забеспячэння горада Беластока. Найбольшая наша рэчка Нарва чыстая толькі ў сваім верхнім цячэнні. Першыя нечыстоты сплываюць у яе з камунальнымі сцекамі горада Бельска. Пагражальны стан ствараецца пры ўпадзенні камунальных сцекаў з Беластока ў ваколіцах Жоўтак, а зусім ужо кепская справа выступае пры новай цукроўні ў Лапах. Ачышчальня сцекаў гэтай цукроўні зусім не спаўняе сваёй ролі. У мінулым годзе лапская цукроўня заплаціла 7,5 мільёна злотых кары за тое, што спускае брудную ваду ў Нарву.

Сярод іншых атрутчыкаў рэк асобнае месца займаюць малачарні. Як паказваюць справаздачы малачарань, ані літр сыроваткі не марнуецца, нібы ўсё забіраюць сяляне на корм для жывёлы. Але так гавораць справаздачы. А вынікі кантролю, які праводзіць рэгулярна Цэнтр даследавання і кантролю асяроддзя, паказваюць, што, не-не, ды спусціць некалькі дзесяткаў гекталітраў сыроваткі нейкі неадказны працаўнік малачарні. Можа, не непасрэдна ў раку, а ў суседні роў, што і так адно на

(Працяг на стар. 4)

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ"

НЕ ДЛЯ АЦЭНКІ, А ДЛЯ ЖЫЦЦЯ

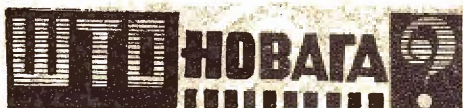
Калі з кім-небудзь загаворыш пра школы ў Ружаным Стоку, кожны згадвае пераважна толькі сельскагаспадарчы тэхнікум, з якога выходзяць аграномы. Мала хто ведае, што там знаходзіцца цэлае аб'яднанне сельскагаспадарчых школ, у якое ўваходзяць: 5-гадовы і 3-гадовы тэхнікумы аховы раслін, 3-гадовы сельскагаспадарчы тэхнікум, школа механізацыі сельскай гаспадаркі, завочны, сельскагаспадарчы тэхнікум, а да іх у будучым 1977/78 навучальным годзе прыбудзе яшчэ 5-гадовы сельскагаспадарчы тэхнікум. Не мала! І вучняў таксама багата: на стацыянары займаецца 346 асоб і каля 180 асоб на завочным аддзяленні. Ружанаму Стоку па праву належыцца ганаровае званне кузні сельскагаспадарчых кадраў для паўночна-ўсходняй Беласточчыны не адно таму, што кожны год кадры сельскагаспадарчай службы павялічваюцца і ўзмацняюцца прыходам каля паўтары сотні высокакваліфікаваных спецыялістаў з ружанастоцкімі дыпломамі, але і непасрэдным уздзеяннем на сялян з гміны Дуброва Беластоцкая і сумежнымі з ёю ваколіцамі.

Іменна ў Ружаным Стоку ўзнікла задума праводзіць практычныя экзамены для вучняў завочнага сельскагаспадарчага тэхнікума не ў школе, а на месцы іх працы, г. зн. часцей за ўсё ў індывідуальных гаспадарках. Заданні былі падзелены на тры групы: раслінная вытворчасць, гадоўля жывёлы і агульнагаспадарчыя справы. І так, па раслінной вытворчасці вучань атрымоўвае адно з такіх заданняў, як паляпшэнне пастэўніка, закладка кампоставых прызмаў, прарэджванне і прышчэпка фруктовых дрэваў, вырошчванне зеляніны на квашанкі, адпаведнае захоўванне гною і г.д., па гадоўлі жывёлы — пабудова сіласу, нарыхтоўка квашанак, святло і вентыляцыя ў хлявах, абсталяванне месц для жывёлы, выпуст для

Працяг на стар. 4

Мгр інж. Януш Васілеўскі — дырэктар аб'яднання сельскагаспадарчых школ у Ружаным Стоку.

Дзе растуць жалезныя крыжы?

З заходнегерманскіх экранаў не сыходзіць фільм „Штайнер — жалезны крыж". Са шматлікіх афіш халодным позіркам забойцы глядзіць фельдфебель у егерскай шапцы вермахта і з „трафейным рускім аўтаматам" у руках.

Прэса і тэлебачанне, захліпаючыся, абмяркоўваюць падрабязнасці, звязаныя са здымкай гэтага баевіка, самага вялікага і дарагога ў гісторыі заходнегерманскага кінематографа. Паведамляецца, што ў батальных сцэнах было выкарыстана 300 тысяч адзінак „боепрыпасаў", 4 тысячы мяшкоў цэменту і 500 літраў амерыканскай „кінакрыві".

Правыя газеты, якія выходзяць, дарэчы, у ФРГ вельмі вялікімі тыражамі, прадракаюць фільму вялікі поспех ва ўсіх заходніх краінах. Леваліберальныя органы друку падвяргаюць карціну крытыцы, праўда, вельмі стрыманай.

З'яўленне фільма мае сваю перадгісторыю. Мюнхенскі прадзюсер Вольф Хартвіг з'яўляецца такім тыпам кінадзялка, для якога гульня на самых нізкіх інстынктах — сапраўдная крыніца даходу. Ён ужо нажыў мільёны на кінапарнаграфіі, а калі яго „пратаколы пра дзяўчынак-школьніц" надакучылі нават сладастрасным старым і разбэшчаным юнакам, Хартвіг знайшоў новую залатую жылу.

У пошуках сцэнарыя прадзюсер ухапіўся за ваенны раман заходнегерманскага пісьменніка Вілі Хайнрыха „Цярплівае мяса", які выйшаў яшчэ ў 1954 годзе і апяваў „франтавую дабрачыннасць" салдат вермахта. Трэба сказаць, што сам Вілі Хайнрых за прайшоўшую чвэрць стагоддзя прайшоў пэўную пазітыўную эвалюцыю як пісьменнік, але шкодныя кнігі працягваюць жыць на Захадзе сваім жыццём. У гады „халоднай вайны" яны выдаваліся вялікімі тыражамі ў ЗША („высакародныя" забойцы ў форме вермахта, гатовыя на ўсё дзеля „франтавой таварыскасці", сталі прататыпамі амерыканскіх „зялёных берэтаў" у В'етнаме). Характэрна і тое, што адзін з самых распаўсюджаных у ФРГ часопісаў „Бунтэ ілюстрыртэ" у мінулым годзе з нумара ў нумар публікаваў гэты раман Хайнрыха як прынаду для маладых чытачоў.

Аўтар сцэнарыя журналіст Юліус Эпштайн, які жыве і працуе адразу ў трох краінах — ЗША, ФРГ і Ізраілі, у мінулым прафесіянальны палітычны дэзінфарматар, адразу зразумеў, чаго ад яго хоча прадзюсер.

Затым за справу ўзяўся амерыканскі рэжысёр Сэм Пекінпа, які прыстасаваў фільм да сённяшняга палітычнага мыслення НАТО — да атмасферы ваеннай істэрыі і заклікаў нарошчваць гонку ўзбраенняў.

Пасля аднаго з першых праглядаў карціны рэжысёр выступіў на прэс-канферэнцыі. Гэта было цяжкае відовішча. Калі журналісты пачалі задаваць яму непрыемныя пытанні, напрыклад, ці разумее ён, наколькі небяспечны яго фільм, Пекінпа не знайшоў нічога лепшага для адказу, чым: „Штайнеры ёсць на кожнай вайне, а я сам — па-за палітыкай". Далейшыя яго разглагольстваванні толькі пацвердзілі адсутнасць у яго нават элементарнай прыстойнасці, а заява аб тым, што вермахт „абараняў заходнюю цывілізацыю", цалкам выкрыла яго.

Трэба сказаць, што культ гітлераўскай салдатні ў сённяшняй ФРГ атруціў свядомасць большай часткі яе моладзі, якая цяпер бачыць свой „кінаідэал" ужо не проста ў бясстрашных гангстэрах, а ў галаварэзах тыпу Штайнера. Амаль зусім не з'яўляюцца ў краіне па-сапраўднаму антываенныя фільмы, накшталт „Мост" і „Мы — вундэркінды". Затое рэваншысцкіх фільмаў, яўных і замаскіраваных, тут вялікае мноства.

„Я вам пакажу, дзе растуць жалезныя крыжы!.." — лементуе „звышчалавек" Штайнер у адной з апошніх сцэн кінастужкі. Ён яшчэ паспеў атрымаць свой „жалезны крыж" да таго, як над яго магілай з'явіўся бярозавы. Аднак такая дэталь — ужо за кадрам фільма.

Н. П.

ЛЕТАПІС ДРУЖБЫ. 11-18 верасня 1966 г. Дні навукі і тэхнікі Польскай Народнай Рэспублікі ў Беларусі. На здымку: у зале аб'яднанай навуковай сесіі Акадэміі навук БССР, Белдзяржуніверсітэта і Беларускага палітэхнічнага інстытута, прысвечанай гэтым Дням.

(Працяг са стар. 1)

ІМЕМ ЯЕ НАЗВАНА ВУЛІЦА...

Сікорскага — мужа Галены, сястры В. Габец; Аляксандр Лях, 1913 года нараджэння, былы член КПЗБ, што ўваходзіў у тую ж партыйную арганізацыю, якую ўзначальвала В. Габец; Кірыл Шпаковіч, 1912 года нараджэння, таксама былы член КПЗБ, які сустракаўся з ёю ў сваёй падпольнай дзейнасці. Іх выказванні варта будзе папоўніць фактамі з урыўка „Антолька" з аповесці В. Ласковіча, актыўнага дзеяча КПЗБ, пра С. Панкову, кіруючага работніка гэтай партыі („Нёман", жнівень 1973 г.). З С. Панковай супрацоўнічала В. Габец.

Нарадзілася В. Габец каля 1899 года ў сялянскай сям'і ў вёсцыКівачына, на ўсходняй ускраіне Белавежскай пушчы. Яе бацька, Сідар Габец, меў невялікую, у 6-7 гектараў, гаспадарку. Вольга, мабыць, наведвала прыхадское вучылішча, бо калі ў 1915 годзе ўся сям'я выехала ў бежанцы ў глыб Расіі, дык там працягвала вучыцца і пасля Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі актыўна ўдзельнічала ў рэвалюцыйным маладзёжным руху. Бацькі яе памёрлі, бадай, у бежанцах. Пасля вяртання на радзіму яна жыла і працавала разам з сястрой і братам на бацькоўскай гаспадарцы. Калі недзе ў 1925 годзе яе малодшая сястра Галена выйшла замуж за Рыгора Сікорскага ў Белавежу, Вольга перабралася жыць да яе. Сёстры Вольга і Галена прадалі сваю „часць" гаспадаркі ўКівачыне і прыкупілі дзесяціны дзве зямлі ў Белавежы. Сям'я Р. Сікорскага, а пры ёй і В. Габец, жыла бедна, як усе малазямельныя сяляне таго часу. Р. Сікорскі ўвесь час падзарабляў працай у пушчы, а Галена і Вольга даглядалі гаспадарку, пралі і ткалі. У вольны час Вольга многа чытала. Зрэшты, на справы свайго асабістага жыцця не звяртала ўвагі, усяцэла прысвяціла сябе рэвалюцыйнай дзейнасці.

Вось што піша ў спамянутым урыўку В. Лясковіч: *„У 1921 годзе яна вярнулася з Савецкага Саюза ў родныя мясціны і разам з Сяргеем Пісарэвічам, Антонам і Паўлам Шпаковічамі, Афанасіем Туркам і Аляксандрам Мазыркам стварылі дзве першыя ў Белавежы ячэйкі КПЗБ, потым яшчэ дзве. Да 1925 года тутэйшая раённая арганізацыя ўмацавалася настолькі, што падняла масы на святкаванне 1 Мая".*

В. Габец як сакратар Белавежскага райкома КПЗБ праводзіла асабіста вялікую раз'ясняльную работу ў прыпушчанскіх вёсках, між іншым, у Ягадніках і Навасадах.

У гэтым жа часе В. Габец арыштуюць, і яна пяць год мучыцца ў вядомым канцэнтрацыйным лагеры ў Картуз-Бярозе. Выходзіць адтуль хворая на сухоты, скатаваная і знясіленая, але адразу кідаецца ў вір падпольнай дзейнасці. Пра гэта красамоўна сведчыць з успамінаў Аляксандра Ляха:

— Уступіў я ў КПЗБ у 1933 годзе. Упершыню сустрэўся з Вольгай Габец на першым сходзе ячэйкі. Сабраліся мы вечарам у адной з хат на вуліцы Польнай. Было нас чалавек 8, сярод іх Афанасій Байко, Павел Валкавыцкі, Аляксандр Зеляняк, Мікалай Шпаковіч і іншыя. Прысутнічаў таксама прыезджы таварыш з Супраслі. Адзін з нас быў на старожы на панадворку, а ў хаце перад намі на стале ляжала калода карт. Калі ўваходзіў нехта непажаданы, мы браліся за гульню „ў падкіднога". Памятаю, на парадку дня сходу, між іншым, стаялі справы забастоўкі лясных і тартачных рабочых, пашырэнне нашай арганізацыі, збор сродкаў на МОПР і іншыя. Вяла сход сама В. Габец. Гаварыла спакойна, кожнае выказванне яе было прадуманае і заахвочваючае ўсіх да далейшай актыўнай дзейнасці.

І гэтай працай яна толькі і жыла.

— А працаваць было вельмі цяжка і небяспечна, — успамінае Кірыл Шпаковіч. — У Белавежы ўспыхвалі частыя сутычкі паміж рэвалюцыйнай рабочай моладдзю і правіцовай, асабліва „балахоўцамі" і іх арганізацыяй „Паўстанец усходніх крэсаў", якія карысталіся значнымі прывілеямі ў адміністрацыі. Розных даносчыкаў было поўна...

За В. Габец пільна сачылі. І вось у студзені 1938 года зноў арышт разам з 17 іншымі членамі КПЗБ з Белавежы і Белага Ляска. Спачатку іх кінулі ў следчы аддзел у Бельску. Там катавалі: падключалі электрычны ток, убівалі іголкі пад пазногці, заціскалі пальцы дзвярыма... У чэрвені таго ж года на выязной сесіі Беластоцкага акругавага суда ў Белавежы прысуд: тры гады турмы з адтэрміноўкай. Але гэтага прысуду яна ўжо не адпакутавала.

Увосень 1939 года, ужо пры Савецкай уладзе, В. Габец актыўна ўключылася ў грамадска-палітычную работу на Брэстчыне, і перш за ўсё ў Белавежы. Ёй даручылі пасаду сакратара Белавежскага сельскага савета. Летам В. Габец згодна са скіраваннем павінна была ехаць у санаторый у Крым лячыць свае хворыя лёгкія, але... наваліўся вогненны чэрвень і фашысцкія полчышчы.

В. Габец разам з савецкімі актывістамі з Белавежы: Раманам Бароўскім, Мікалаем Валкавыцкім, Уладзімірам Шахалевічам і іншымі падаліся на ўсход. Аднак яны не паспелі адысці далёка. Гітлераўскія войскі прарваліся наперад, і яны, пражыўшы каля двух тыдняў ва ўрочышчы Нікор, патаемна вярнуліся ў Белавежу. А тут шалелі былыя санацыйныя прыслужнікі і балахоўцы: штодзень падносілі гестапу ўсё новыя і новыя спіскі камуністаў, камсамольцаў, актыўных пры савецкай уладзе беспартыйных белавежцаў. В. Габец адно толькі пераначавала, а на раніцу ў хату ўварваліся жандары...

Пасля зверскіх катаванняў у белавежскай кватэры гестапа яе разам з іншымі белавежцамі, між іншым, мужам сястры Рыгорам Сікорскім, расстралялі ў жвіроўні Перароў, ва ўсходняй частцы Белавежскай пушчы.

Пакуль што столькі нам стала вядома пра гераічную белавежскую рэвалюцыянерку, імем якой названа адна з вуліц Белавежы.

Мікалай Гайдук

Sobota — 30.IV. 6.00 Tech. Rol. Hod. Zwierz. 6.30 Modernizacja rol. 8.15 Ostatnie takie trio — film fab. 9.00 Dla klasy VII. Nauka o czł. 13.45 Tech. Rol. Mat. 14.30 Mech. rol. 15.30 Pr. dnia. 15.35 Dla dzieci: G. Morcinek „O królu Kalasantym, Hanusi i zaczarowanym królewiczu". 16.00 Radzimy rolnikom. 16.10 Obiektyw. 16.30 Dziennik. 16.40 Sobota mł. 17.25 Nie umiem przegrywać — film fab. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.30 Pr. estrad. 22.05 Dziennik. 22.20 Czarownice — film franc.-wł.

Niedziela — 1.V. 6.00 Tech. Rol. Mat. 6.30 Mech. rol. 7.40 Now. w domu i zagr. 8.05 Sport. 8.25 Pr. dnia. 8.30 Antena. 8.55 Trans ur. 1-majowych z Moskwy. 9.55 Trans. ur. 1-majowych. 13.50 Pieśń zwiastowała burzę — film muz. 14.20 Dla dzieci. 15.15 Los. Dużego Lot. 15.30 P. nożna: Dania—Polska. 18.00 Tele—Echo. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.30 Zaklęty dwór — odc. V serialu TP. 21.35 Z najlepszymi życzeniami. 22.55 Sport.

Poniedziałek — 2.V. 12.45 RTV szk. średnia. Chem. 13.25 Biol. 15.25 NURT. 15.55 Pr. dnia. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Egzamin wyobraźni. 17.00 Dla dzieci. 17.55 Gdzie powrócą wiosną ptaki — rep. 18.15 Janosik — odc. III ser. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.30 Teatr TV: U. Niemcewicz „Powrót posła". 21.45 Camerata. 22.20 Spotkanie z Mają Berezowską. 22.35 Dziennik.

Wtorek — 3.V. 6.00 RTV szk. śred. Chem. 6.30 Biol. 8.30 Rozstanie — film węg. 11.05 Dla kl. II lic. J. pol. 13.45 Tech. Rol. Wskaz. met. 14.30 Fiz. 15.55 Pr. dnia. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Studio Mł. 17.10 Inicjatywy. 17.40 Kółko i krzyżyk. 17.55 Interstudio. 18.25 W Starym Kinie. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.30 Ojciec żołnierza. — fab. film radz. 22.15 Magazyn medyczny. 22.45 Dziennik.

Środa — 4.V. 6.00 Tech. Rol. Wskaz. met. 6.30 Fiz. 7.30 Ojciec żołnierza — fab. film radz. 9.00 Dla kl. VI Fiz. 10.00 Dla kl. V. Hist. 12.00 Dla klasy VII—VIII. Wych. muz. 12.45 RTV szk. śred. J. pol. 13.25 Mat. 15.25 NURT. 15.55 Pr. dnia. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.50 Sport. 17.45 Wielka gra. 18.35 Skarby siódmego kontynentu — serial dok. fr. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.30 Teresa Raquin — franc. dramat obycz. 22.15 Fakty, opinie, hip. 22.50 Dziennik.

Czwartek — 5.V. 6.00 RTV szk. śred. J. pol. 6.30 Mat. 7.35 Nowy lekarz — film fab. NRD. 9.00 Dla klasy VII. Przysp. obr. 10.00 Dla klasy II lic. J. pol. 11.35 Decyzje piętnastolatków. 12.00 Dla klasy VIII. J. pol. 13.45 Tech. Rol. J. pol. 14.30 Hod. zwierz. 15.55 Pr. dnia. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Klub Seniora. 17.00 Ekran z Bratkiem. 18.00 Poligon. 18.20 Eureka. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.30 Kojak — serial USA. 21.25 Pegaz. 22.10 Jedna sprawa, jedna struna — pr. muz. 22.45 Dziennik.

Piątek — 6.V. 6.00 Tech. Rol. J. pol. 6.30 Hod. zwierz. 7.25 Tęsknota Sherlocka Holmesa — film CSRS. 9.00 Dla klasy V. Geogr. 11.05 Dla klasy VII. Wych. ob. 12.45 Tech. Rol. Upr. rośl. 13.25 Mech. rol. 15.25 NURT. 15.55 Pr. dnia. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Sport. 17.00 Dla dzieci. 17.30 W żołnierskim rytmie — pr. rozr. 18.05 Sylwia — odc. fr. serialu. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.30 Próba ciśnienia — fab. film TP. 21.50 Zawód artysta: W. Gruca. 22.50 Dziennik.

Piątek 29.IV — 8.30 Film fab. 9.45 Koncert. 14.45 Film fab. 18.10 Koncert. 19.00 Nasza biografia. 20.30 Pr. estrad.

Sobota 30.IV — 16.15 Śpiewa M. Mordasowa. 17.15 Nie do wiary. 18.15 Balet. 20.30 P. nożna. Węgry—ZSRR. Hokej. ZSRR—USA. 2 i 3 tercje.

Niedziela 1.V — 8.45 Trans. z Placu Czerwonego. 12.30 Film fab. 15.35 Piosenki z lat 30. 16.15 Filmy anim. 17.15 Film fab. 18.30 Cyrk. 19.00 Klub film. 21.15 Pr. rozr.

Białowieża Powrót tajemniczego blondyna — fr. 3—4. Trędowata — pol. 5—8.

Bielsk Podl. Nie ma dymu bez ognia — fr. 3—4. Dzień szarańczy — USA 5—6. Czarna karawana — radz. 7—8.

Czeremcha Timo Rinnelt porwany — NRD 3—4. Daleko od słońca — jug. 7—8.

Czyże Jak utopić doktora Mraczka — czes. Flic story — fr. 4—8.

Dubicze Cerkiewne Czy pasujemy do siebie kochanie — czes. Pojedynek na szosie — USA 4—8.

Kleszczele Iwan Kondarew — buł. 3—4. Podróż Sindbada do Złotej Krainy — ang. 5—6. Zawiłości uczuć — pol. 7—8.

Michałowo Zagłada Japonii — jap. 3—4. Krótkie życie — pol. 5—6. Trędowata — pol. 7—10.

Mielnik Tragedia Posejdona — USA 4. To niemożliwe — radz. 7—8.

Milejczyce Niewolnicza miłość — radz. Skazańcy — buł. 4—8.

Narew Mój kochany mąż i ja — NRD. To niemożliwe — radz. 4—8.

Narewka W środku lata — pol. Zbuntowani — buł. 4—8.

Orla Grzeszna natura — wł. W te dni przedwiosenne — pol. 4—8.

Rajsk Horoskop szczęścia — czes. Przyjaciele Eddiego — USA 4—8.

B.Z.Graf. Zam. 1014 B-4

БЕЛАВЕЖА

ОРГАН ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКАГА АБ'ЯДНАННЯ ПРЫ ГП БГКТ

№ 220

Пэрэгледаючы зд'енця

*нэподобны мы на іх
як два і два то штыры
як двіе каплі воды*

*дэсь колісь
штось там было
рыхтык
што-то молодыі ліета*

*А той діед
з рукамі
— поораным полём
знаю жэ так будэ*

*і што я
шпэц от затрымованя
часуов
бадач скал ксенжыцовых*

*рукі ховаю назад
я хочу віерыті
хочбы мінуту*

З. Сачко

* ✼ *

Я затапляюся ў цёплую коўдру
тваіх рук.
Я затапляюся ў валос тваіх
пярыну...
Хачу прынесці я табе
блакітных кветак запах
палявы, каб знала ты,
як добра
жыць прыродай,
ашалелай на досвітку
вясны-гулякі.
Хачу, каб вышла ты насустрач
шчаслівым дням,
што мо вязу з сабою...
Ты не сумуй,
ты абрывай штодзённа (з сябе)
заслону
з цёплых думак...
Я кветкі цёплыя
ад сонца
нясу ўжо у тваё жыццё.

Юрка Харкевіч

Паўстанак Мора

*Я на Цэнтральным. Еду скорым,
Ён у тунелі пада мной.
Прашу білет: паўстанак Мора,
А ў сэрцы радасны настрой.*

*І як жа мне не ганарыцца!
Таго ніколі не было:
Вядомым сталася ў сталіцы
Маё радзімае сяло.*

*Час уцякае нам няспынна
І гоніць нас: „Хутчэй, хутчэй!"
Тым больш прыемна: на гадзіну
Мора да горада бліжэй.*

Віктар Швед

* ✼ *

Чарнее ноч,
Мая душа
Усё чарнее.
Не пераскочу дня,
Не пашыбую птушкай
Я у блакітны вырай.
Асколак сонца,
Кроплю сэрца
І запах
Ніколі не расцвіўшай кветкі
Насіць я буду.
Я буду
І спяваць
І плакаць...
Памалюся не раз,
Загадаю сваім вуснам
Маўчаць...
Буду піць
Твае словы.
Зелянець
Ад тваіх дум-возераў.
Але
Не хачу я забіць,
Не хачу я забіць
Пустым
Мёртвым
Словам
Чалавека.

Надзея Артымовіч

* ✼ *

Хацела б я Кальёпе ніць залатую
магчы ўхапіць,
уплесці яе ў жыццё. Цэлае!
Ніццю павучынай, далікатнай аплесціся
перад светам і... для свету.
Мыслі ў іх раззалаціць, раз'ясніць,
сэрца імі заіскрыць, запаліць!
І магчы спаліцца ў гэтым агні,
выбухлым, жыццём пульсуючым,
пачуццяў крошкі палаючыя,
іскрамі жывымі па свеце рассейваючы.
А калі ні святла, ні полымя не стане,
Калі сэрца цэлае развеецца ў дыме...
Ці астануцца хаця... часцінкі агня жывыя?
Ці пападуць яны, праніклнуць у сэрцы нечыя
— эмбрыён Кальёпе ці дасць плод?
Ці зноў хтосьці аб ніцях павучыных, залатых
прасіць не будзе,
каб жыццё сваё імі аплесці
перад светам і... для свету?

Варвара Л. Кваніш

* ✼ *

калі чакала
не прыйшоў
калі пытала
не сказаў
калі
ніколі больш
чакаць не буду
ніколі больш
не спытаю
не хачу слухаць
тваіх слоў
ветраных
як сам
не да мяне
ішлі твае ногі
не для мяне
ты пасылаў
сваю ўсмешку
дык чаму
у маім сэрцы
трывога
і боль
і надзеі
ніякай няма

Агнія

* ✼ *

Мы з табой галовамі
запёрліся ў сонца
а нагамі ў чорную глебу
вышэй і ніжэй
сягнуць мы не можам
і большымі
быць мы не ў стане
і меншымі
мы чорна-белыя
мы сонца-глебыя
як добра ўсё ўдалося
можа мы улілся
у возера шчасця
або возера шчасця
у нас улілося

Алесь Барскі

* ✼ *

Паслухай
струны
жыта іграюць
вецер
разносіць мелодыі
цыкання стракоз
жаўрукоў званочкі
прашу
выслухай
песню сэрца
прэлюдыю буры
выслухай
летнюю буру

Вераніка Леанюк

* ✼ *

*бадзяюся
па ўсходах ночы
я —*

*вылепленая
на форму чалавека*

*я —
уласны цень
так —
веру што я
гэта не я*

*ці дасягну
ўрэшце золку...*

Ваву

* ✼ *

святлісты промень сонца
засвяціў
над маёй галавой
і ясна стала ўсюды
я хацела бегчы
усім расказаць аб
шчасці маім
але
не пайшла нікуды
і ўсё ўва мне
асталося.

К. Саўко

У ЧАС ПРАЕКЦЫІ ФІЛЬМА „ЛЕТЯТ ЖУРАВЛИ"

Не першы, а чацверты раз
З адкрытым хваляваннем
Іду я на спатканне
З „Белачкай" — Веранікай,
Славянкаю-мадоннай,
З каторай мы даўно сустрэліся ў кіно.

І кожны раз „Славянкі марш"
Гучыць у скронях звонам,
Пульсуе сэрца болем,
Бо Веранікі боль — боль мой,
Боль твой, боль наш.

Высока журалі плывуць, як караблі,
Іх крык смяротны раніў Вераніку;
І раніў моцна нас,
Бо не сцярпець нам ран,
Дзявочых ран славянкі — Веранікі.

Не першы, а чацверты раз,
Чацверты раз з глыбокім хваляваннем
Я плачу з Веранікай у кіно,
І не забыць мне гэтага спаткання.

М. Варанецкі

КАМУ ТРАВІЦЦА?

З горада прыехаў сын. І не адзін. З жонкай, белай прыгажуняй. Бацька да вечара звінуўся ў лес, прынёс грыбоў. Дзеці елі смажаныя лісічкі, баравікі, падбярозавікі, маслякі і хвалілі. Потым набраліся ахвоты пайсці ў лес. Прыехалі ў водпуск, дык не сядзець у хаце. Раніцаю рушылі ў бліжэйшы лес. Хутка сталі напатыкаць карэнні. Хтосьці паспеў тут ужо пабываць. Сын раззлаваўся:

— Каб ён атравіўся...

Бацька не прызнаўся, што ўчора збіраў тут грыбы і што іх з'еў ён, сын, з жонкаю.

Уладзімір Малашкевіч

* ✼ *

*Сатрыце, ветры, сэрца ў попел
і кіньце у вясны растопы.
Хай памяшаецца
з зямлёю,
паветрам,
сонцам
і з вадою ўвойдзе
зелені ў аорты,
як жыватворны цудны лек.
І хай жыве прырода з сэрцам,
калі не ўмее чалавек.*

Міхась Шаховіч

РАДУГА

...як коратка жывуць словы
я нядаўна бачыла радугу
яе чароўнасць
— чалавеку слоў не хапае
Яна паўкругам стаіць над галавой
як вароты да шчасця
да раю
ад зямлі бягуць колеры
на радасную сустрэчу
радуга расце ў сілу
— прыгажэе
— магутнее
. . . .
душа
сэрца
вочы
любуюцца
. . . .
я ішла
— закрытыя вочы
— абняць цэлы свет
— спяваць
— крычаць
. . . .
ў захапленні
— маўчала
. . . .
(колеры
разыходзяцца
бледныя рукі выцягваюць
пальцы
яны былі?
жылі?)

твае словы як радуга
мы як неба
хто ссылае дождж на мае вокны

часамі мой бацька як паэт гаворыць
— тое збожжа пад лесам
— ляжыць як пасцель

бачыла
як каласы угнуліся
як кладуцца цяжка на зямлю

многа
людзей
штодзень
пахіляе галовы
. . . .

была я пад лесам
падносіла каласы
доўга... так... доўга...
(ці выпадкова не цэлае жыццё)
хісталіся на ветры
— задумліва
кланяліся
да зямлі
— балюча глядзець
. . . .

жыццё
— сцяжынка толькі
— мяжа толькі
ў збожжы
. . . .

чалавек
не падніме
ўсіх каласоў
што любяць зямлю
паднімае і нахіляе
ломіць і лечыць

бацька гаворыць
— сярэдні ўраджай

Ірэна Баравік

(Працяг са стар. 1)

НЕ ДЛЯ АЦЭНКІ, А ДЛЯ ЖЫЦЦЯ

маладняку і т.п., з агульнагаспадарчых спраў — барацьба са шкоднікамі раслін і хваробамі жывёлы, эстэтыка на панадворку і ў будынках і інш. Спачатку выкананне пастаўленых заданняў і яго ацэнка праводзілася ружанастоцкімі настаўнікамі, потым у гэтую справу ўключыліся працаўнікі сельскагаспадарчай службы з тых гмінаў, на тэрыторыі якіх жыве і працуе вучань. Вядома, і вучні, і экзаменатары імкнуцца выканаць пастаўленыя перад імі заданні салідна, старанна, прыкладна, каб не сорамна было перад сялянамі-суседзямі, на вачах у якіх праходзіць увесь экзамен і выстаўляецца ацэнка. І не дзіва, што лепшыя дасягненні вучняў пашыраюцца не толькі ў адным сяле, але і ў ваколіцы. Наколькі спрыяльнымі для пашырэння сельскагаспадарчай асветы і павышэння вытворчасці ў гаспадарках аказаліся гэтыя практычныя экзамены, красамоўна сведчыць факт увядзення іх і для вучняў стацыянарнага сельскагаспадарчага тэхнікума. За прыкладам Ружанага Стока пайшлі і іншыя школы.

— Мы вучым не для ацэнкі, а для прымянення ў жыцці, — сцвярджае дырэктар аб'яднання ружанастоцкіх сельскагаспадарчых школ мгр інж. **Януш Васілеўскі.** — Возьмем хоць бы вось тое, што ў нас знаходзіцца раённая сядзіба Ваяводскага цэнтра сельскагаспадарчага прагрэсу ў Шэпятове. Разам з навуковымі работнікамі гэтай установы нашыя настаўнікі праводзяць розныя доследы, вядуць абучэнне маладых гаспадароў. Частымі гасцямі ў нас бываюць выдатныя вучоныя з розных польскіх сельскагаспадарчых акадэмій. Словам, мы маем поўныя і непасрэдныя звесткі пра самыя сучасныя дасягненні сельскагаспадарчай навукі. Нашыя настаўнікі і вучні заключных класаў тэхнікумаў штогод вядуць курсы па сельскагаспадарчай асвеце ў вёсках, што знаходзяцца вакол Ружанага Стока. Апрача ўсяго гэтага мы маем даволі вялікую прышкольную вопытную гаспадарку з 246 гектарамі сельскагаспадарчых ужыткаў і даволі багатым машынным паркам, і яна таксама з'яўляецца абшарам вельмі плённага супрацоўніцтва з навакольнымі сялянамі. Мы дапамагаем ім машынамі, асабліва камбайнамі для ўборкі збожжа і нарыхтоўкі сіласу, а яны ахвотна прымаюць нашых вучняў на практыку, перш за ўсё ў спецыялістычныя гаспадаркі.

Гэтае супрацоўніцтва дае добры плён. Калі набліжаешся да старажытных муроў Ружанага Стока, наколькі кіламетраў наперад кідаецца ў вочы лепш і старанней абробленая зямля, дагледжаныя палі, на добрых пашах пародзістая жывёла, лад на панадворках. І ў гэтым таксама выяўляецца карыснае ўздзеянне Ружанага Стока.

Мікалай Гайдук
Фота аўтара

Вучаніцы III „б" класа І. Трахім і Э. Пякарская каля пастаяннай школьнай выстаўкі новых кніг па сельскай гаспадарцы.

З БЕЛЬСКАГА БЕЛЛІЦЭЯ

Зайграць Гамлета

Васіль Раеўскі і Аляксандр Крукоўскі на сустрэчу са мною прыйшлі разам. Васіля ў ліцэі называюць Веськам, а Аляксандра — Олькам. Весек — вучань IV „A" класа, Олек — у III „C". Абодва ўжо вырашылі звязаць свой лёс з тэатрам, з эстрадай, з фільмам. Мараць аб кар'еры акцёраў. І вось паказваюць мне экземпляр часопіса „Валька млодых" з лютага 1977 года. Артыкул: „Хто зайграе ролю Гамлета?„ — і яны на здымках ды яшчэ ў якой кампаніі! З імі гутарыць сам дэкан вышэйшай тэатральнай школы Анджэй Лапіцкі.

Часопіс наладзіў з ім сустрэчу для школьнай моладзі з малых вёсак і мястэчак. Такім чынам і яны трапілі на кансультацыю да выдатнага майстра тэатральнага мастацтва. Расказваюць, што сустрэча прайшла паспяхова і яны ўпэўнены, што калісьці сапраўды зайграюць ролю Гамлета. Асабліва вераць у гэта Весек. Абодва выступаюць на школьнай эстрадзе, а таксама ў Бельскім доме культуры, ездзяць у студэнцкія клубы ў Беластоку, іграюць на гітарах, прабуюць спяваць сучасныя песні.

Дырэктар гаворыць:

— Яны знайшлі сваю ўласную галіну зацікаўлення. І гэта вельмі важна. Мы такія імкненні заўсёды падтрымліваем. Олек Крукоўскі заваяваў першае месца ў акруговых спаборніцтвах на конкурсе па мастацкаму чытанню. Раеўскі — таксама ўсёцэла мастацкая душа.

Віктар Рудчык
Фота аўтара

Весек Раеўскі і Олек Крукоўскі (злева) рашылі стаць акцёрамі.

Саламяная прадукцыя

Салома зрабіла кар'еру. Саламяныя вырабы — маты, каробкі і іншыя вядомыя не толькі ў краіне, але і далёка за яе межамі. У многіх вёсках сяляне займаюцца гэтай кустарнай вытворчасцю на працягу цэлага года. Асабліва спрыяльная, аднак, дзеля гэтага зіма, калі людзі вёскі маюць найбольш часу і не хочуць траціць яго дарма.

Дзякуючы саламяным вырабам многія сяляне маюць вялікія даходы. У гміне Орля, як сцвярджае яе начальнік Мікалай Зіневіч, за мінулы 1976 год за саламяныя вырабы сяляне атрымалі 80 мільёнаў злотых. Каб усведаміць сабе, якая гэта сума грошай, скажам аб тым, што за мінулы год сяляне Арлянскай гміны прадалі ГС-у сельскагаспадарчых прадуктаў — мяса, збожжа, малака, бульбы і іншых тавараў на суму 45 мільёнаў злотых.

Ёсць такія сем'і ў Арлянскай гміне, якія на працягу года прадаюць саламяных вырабаў на 100 тыс. зл.

(МХ)

ЗАКОНЧЫЎШЫ ШКОЛУ

Міраслаў Шыплюк нарадзіўся і выгадаваўся ў вёсцы Астраўкі, што ў Заблудаўскай гміне. Любіў ён вясковае жыццё. Закончыўшы пачатковую школу, паступіў вучыцца ў сельскагаспадарчы тэхнікум у Беластоку. У мінулым годзе закончыў яго і ад жніўня, у якасці стажыста-агранома распачаў працу ў сельскагаспадарчым кааператыве ў Паўлах. Хутка здружыўся з людзьмі, пазнаёміўся са сваімі заданнямі і на працягу паўгода часу выказаўся вялікімі ведамі, гаспадарскасцю і саліднасцю. Палюбілі яго кааператары, іх праўленне.

— З яго і добры спецыяліст і чалавек добры, — так ахарактарызаваў Міраслава Шыплюка старшыня сельскагаспадарчага кааператыва Лявон Харытанюк. Вось таму нашае праўленне вынесла пастанову скараціць яму стаж і прыняць на пасаду агранома. Міраслаў Шыплюк выразіў згоду працаваць у Паўлах, між іншым, і таму, што яго старыя бацькі таксама жывуць недалёка ад Заблудава, і ён зможа часта наведваць іх і дапамагаць ім.

(МХ)

(Працяг са стар. 1)

У абароне нашага здароўя

другое выходзіць. У запісе кантролю выразна пастаўлена нават дата праверкі, і ўстанавіць віноўных няцяжка. І тады сыплюцца кары. Кары на прадпрыемства, якія адлічваюцца з фонду, прызначанага на так званыя „трынаццаткі" для рабочых, а таксама кары на дырэктароў, якія трэба заплаціць з ўласнай кішэні. І іменна гэтыя апошнія даюць найлепшыя эфекты. Нельга не дадаць, што іменна ад дырэктароў у гэтых справах шмат залежыць. І калі прырода знойдзе сябра ў асобе дырэктара хоць бы малачарні, усе мы будзем мець з гэтага карысць.

Я. Чэрнякевіч

Кажуць што...

Чаго не робіцца для людзей, але і чаго толькі не робяць людзі. У Саках, прыкладна, пасля ліквідацыі мясцовай крамы — піўную ў клубе селяніна адкрылі. І ў хуткім часе здабыў ён такое прызнанне ды такую славу ў людзей, аб якой раней і ў марах не сніў. Не толькі мясцовыя прыходзяць, але і з навакольных вёсак даязджаюць у сакоўскі клуб на піва. А калі знойдзецца нейкі непітушчы, дык калі ласка — тэлевізар. Але перадае ён толькі візію, бо фонія ёсць на месцы.

(ша)

Беларуская ЛІТАРАТУРА
АЛЯКСАНАР БАРШЧЭЎСКІ

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

МАКСІМ ГАРЭЦКІ — ЧАСТКА XX

Ваенная тэматыка. „Літоўскі хутарок" — гэта адно з даўжэйшых дарэвалюцыйных апавяданняў Гарэцкага. Складаецца яно аж з сямі раздзелаў. У адрозненне ад двух папярэдніх апавяданняў, у якіх вялася гутарка выключна аб вайсковых асобах і ваенных падзеях, у „Літоўскім хутарку" апавядаецца і аб справах вайсковых, і аб справах цывільных. Абсурднасць вайны паказана тут перш за ўсё на прыкладзе цярпенняў, якія прыносіць яна мірным жыхарам. Аўтар паказвае нешчаслівыя ваенныя перыпетыі літоўскай сям'і, хутар якой апынуўся ў паласе ваенных падзей і некалькі разоў пераходзіў у рукі нямецкіх і рускіх войск.

Апавяданне пачынаецца сцэнай абвяшчэння мабілізацыі. Пісьменнік, умела карыстаючыся лаканічным стылем, акрэслівае найбольш характэрныя рысы сітуацыі. Вось малюнак настрояў пасля аб'яўлення мабілізацыі.

„У гэту ноч ужо не заснулі. А на другі дзень, як свет, пацяклі па ўсёй аколіцы жаночыя слёзы, было хліпанне і выццё, малітвы і кляцьба."

У другой частцы твора Гарэцкі апісвае батарэю, якая ахоўвае мост. Салдаты гэтай батарэі ўваходзяць у кантакт з гаспадаром хутара — літоўцам. І тут пісьменнік малюе амаль ідылічную карціну. Паказвае ён дапамогу салдат літоўцу і яго сям'і пры жніве. Гаворыць аб праявах сімпатыі паміж салдатамі і дочкамі літоўца.

Трэцяя частка апавядання ўтрымана ў настроі баладнай пагрозы. Датычыць яна праведзенай у ваколіцах хутарка бітвы. Аб яе выніках даведваецца літовец з вуснаў рускага палкоўніка, які па тэлефону камусьці дакладвае: „— Няма сілы падабраць, ляжаць цэпкамі, калонамі. Бог іх ведае, ці дабіты так, ці параненыя спаўзліся ў адзін груд. Трупаў не менш трох тысяч на адной маёй пазіцыі".

Не менш пагрозы і ў тым фрагменце, які датычыць вячэрніх роздумаў літоўца, што быў прымушаны звазіць трупы ў магілы: „Ян ездзіў з падводаю збіраць па пахаці забітых. Перад вечарам вярнуўся маўклівы і замораны. На роспыты сям'і адказваў марудна і неахвотна. І кажучы аб другое, бачыў перад сабою ашклянелыя вочы, рукі са сціснутымі кіпцямі і ўзнятыя ўгару і кроў. І як ён, прывёзшы іх да брацкай магілы, па загаду санітараў хапаў за ногі, як дубцы, і кідаў з калёс у яму нібы дровы."

Чацвёртая частка твора — гэта карціна паўторнай бітвы, у якой перамагаюць немцы. Прыход немцаў на хутар складае наступную частку твора. Затрымаўшыся ў хаце літоўца, немцы вядуць сябе як прадстаўнікі вышэйшай нацыі. Салдаты робяць розныя заўвагі аб фізічным паляпшэнні іншых прымітыўных народаў. Адзін з немцаў катэгарычна заяўляе: „Ці я магу саромецца гэтых дзікароў".

Наступны раздзел апавядання прысвечаны новаму наступленню рускіх войск. Як бы на доказ аб недарэчлівасці вайны гаворыць пісьменнік аб супольных магілах рускіх і нямецкіх салдат, якія загінулі пры здабыванні або абароне тых самых мясцовасцей. І тут таксама, як і ва ўсіх папярэдніх раздзелах, гаворыцца аб літоўскім хутары. Зразумела, што праходзячая праз хутар вайна ўсё больш яго нішчыць і руйнуе. Кульмінацыйны стан знішчэнняў на хутары паказаны ў апошнім, сёмым раздзеле твора. Матэрыяльныя страты гаспадаркі літоўца даходзяць да найважнейшага пункта. Хата напалову разбурана. Знішчаны вуллі. Не гэта аднак найважнейшае. Сапраўдная драма праяўляецца ў разбітай, знішчанай сям'і. Сын літоўца ранены і знаходзіцца далёка ў Маскве, адна дачка цяжка хворая, другая, зганьбленая, вяртаецца з нямецкага палону, аслепшая жонка амаль не злазіць з печы.

У творы няма акрэсленых дэкларацый, няма вострых выступленняў супраць вайны; па сутнасці аўтар у ім як бы зусім непрысутны. Аднак усё гэта толькі ўяўное. Па сутнасці ўсё апавяданне гэта дакумент, гэта доказ абсурднасці, недарэчлівасці, бяссэнсавасці вайны. На прыкладзе адной літоўскай сям'і пісьменнік паказвае дэструкцыйны ўплыў вайны на грамадства. І жыхары хутара, і ў істоце ўсе салдаты гэта бязвінныя ахвяры страшэннага гістарычнага вадавароту — вайны. Увесь падтэкст „Літоўскага хутара" яўна пацыфістычны. Пісьменнік не захапляецца перамогамі рускай арміі і не сумуе з прычыны яе пройгрышаў. Тут усе перамогі і ўсе няўдачы аднолькава недарэчлівыя, бо з імі звязаны няшчасці і беды простых людзей.

З рэпарцёрскіх запісак

ЖЫЦЦЁ ЗА ПАПЕРКАЙ

Прыйшла да мяне Марыя Ярмоцік з Ванева, прывіталася, што чуваць запытала, і замоўкла.

— Я да вас з бядою, — урэшце пачала яна свой вельмі няскладны расказ, з якога даведаўся я, што ў верасні 1976 года, па просьбе сына Віталіса, 23-гадовага кавалера, купіла яна ў Нарве, у ГС-аўскай краме, новы тэлевізар **„Аметыст-1012“.**

Гэта добры апарат. Такі ж самы „Аметыст“ бесперабойна працуе ў мяне ўжо чацверты год.

У Ярмоцікаў сталася зусім інакш. Пад канец верасня і ў кастрычніку рэдка калі даводзілася ўключаць ім гэты тэлевізар. Капанне бульбы, сяўба, уборка агародніны. Дзе ж там у галаве тэлевізар! Каб хутчэй да падушкі. Але пазней... Малады Ярмоцік, Віталіс, запісаўся ў тэлевізійны сельскагаспадарчы тэхнікум. Рашыў падмацаваць свае веды. Дык сядзеў ён начамі пры сваім тэлевізары і намагаўся пасняваць за думкамі выкладчыкаў.

Раптам пад канец лістапада тэлевізар замоўк. Ні голасу, ні вобразу. Ярмоцікі выклікалі майстроў з Гайнаўкі, **каб згодна з законам адрамантавалі ім гэты тэлевізар у рамках гадавой гарантыі.** Майстры прыехалі, а як жа, расклалі свае адмысловыя прыборы, раскруцілі тэлевізар і загадалі даць ім **„паперку“,** значыць **гарантыю.** Было іх двое. Адзін паглядзеў на другога і абодва ўскочылі на жанчыну:

— Што вы, дурняў з нас робіце?! Гэта ж або не тая гарантыя, або не той тэлевізар! Тут зусім іншыя нумары! Паглядзіце: вы маеце гарантыю нумар 523521 на тэлевізар № 56480, а ў вас тэлевізар нумар 71518. Як жа так можна людзей ашукваць!

І пакінулі майстры сапсаваны тэлевізар без рамонту. Бо не тэлевізар важны, а паперка. Без паперкі на варшаўскай фабрыцы не заплацілі б за рамонт, без паперкі проста нельга дакрануцца да гэтага тэлевізара.

Ускіпелі ад злосці Ярмоцікі і паперлі з гэтым тэлевізарам назад у Нарву, у краму, дзе прадаўшчыцай працуе вопытная **Валя Кур'яновіч.** У краме якраз знаходзіўся непасрэдны начальнік пані Валі, старшы рэферэнт па справах гандлю нараўскага ГС-у **Мікалай Пост.** Ну і завязалася бурлівая спрэчка, аж людзі збегліся. Ярмоціха, жанчына хворая, з нервамі растропанымі, слоў не падбірала, адно толькі патрабавала, каб забралі ад яе к чорту гэты тэлевізар і вярнулі ёй грошы, не малыя, бо звыш 6000 зл. Не разумела жанчына, што без паперкі прадаўшчыцы гэтага нельга зрабіць, што дзеля гэтага патрэбны ёй паперкавы загад ад сваіх начальнікаў: І ўявіце сабе: Ярмоцікі з тэлевізарам пруцца ў магазін, а скляповая са сваім начальнікам Постам цвёрда ў магазін не пускаюць. Канчаткова перамаглі Ярмоцікі. Пакінулі гэты няшчасны тэлевізар у краме і асталіся без тэлевізара і без... **грошай.** Малады Ярмоцік спыніў навуку ў тэлевізійным тэхнікуме, а цётка Марыя яшчэ болей расхварэлася. А ўсё з-за гэтай паперкі, значыць, **гарантыі, якую недзе, праўдападобна, яшчэ на варшаўскай фабрыцы, нехта падмяніў.**

— Мы хацелі як найлепш, — завярае мяне Мікалай Пост з нараўскага ГС-у і паказвае цэлую папку паперак, якая ўжо накапілася ў справе тэлевізара Ярмоцікаў. Сапраўды, паперак ёсць многа. **А тэлевізара няма.** А хутчэй стаіць ён у магазіне, у краме. І ніхто не ведае, што з ім рабіць, бо стаіць там бясправаўна. Калі будуць праводзіць рэманент у краме, прадаўшчыцы Валі Кур'яновіч палічаць яго ў суперату. Сябра Пост стараецца. Пісаў найперш на варшаўскую фабрыку і тры з палавінай месяцы чакаў адказу, каб даведацца, **што ГС у Нарве не мае права пісаць непасрэдна ў Варшаву, а толькі па службовай лініі праз Беласток.** Былі і паперкі з Беластока і ў Беласток, і ад Ярмоцікаў і да іх. Усе спасылаліся на параграфы і інструкцыі, а тэлевізара няма. Так і праходзіў час. Наступіў сакавік, распачаўся красавік, а Ярмоцікі ўсё асталіся без тэлевізара і... без грошай. З-за адной паперкі. Бо паперка ў нас важнейшая ад чалавека.

Віктар Рудчык

Ад рэдакцыі: у апошняй хвіліне ГС у Нарве прыслаў нам наступнае пісьмо:

W dniu 6 kwietnia 1977 roku Ob. Jarmocik otrzymał zreperowany telewizor wraz z gwarancją zgodną z fabrycznym numerem. Okres gwarancji na ten odbiornik został przedłużony o okres przetrzymania telewizora w depozycie sklepu AGD w Narwi, tj. o okres od dnia złożenia reklamacji do czasu odebrania odbiornika telewizyjnego przez reklamującego.

Людзі добрай работы

Міхал Дрозд

Ураджэнец вёскі Скупава ў Нараўкаўскай гміне, што на скраі Белавежскай пушчы, Міхал Дрозд вядзе 13-гектаровую гаспадарку. Пачынаў ён гаспадарыць у раннія гады свайго жыцця і палюбіў працу на зямлі. Шэсць гадоў таму назад, заахвочаны поспехамі ў гаспадаранні, пабудаваў новую клуню. Вядома, трэба ж было кудысьці звезці збожжа ды сена, якога з кожным годам прыбывала. А дзякуючы таму, што завёў больш шляхетнай травы і пачаў сеяць больш мінеральных угнаенняў на сенажаці (без іх не расці высокаўраджайным травам), уласных кармоў было дастаткова. Папоўніў іх яшчэ кармавымі буракамі, і гэта дазволіла павялічыць колькасць кароў. Калі ўжо было больш кароў, неабходнай была адпаведная абора. Прасторную светлую абору пабудаваў ён два гады таму назад. Адразу пачаў гадаваць восем кароў, дваццаць свіней, у тым ліку чатыры свінаматкі, ад якіх мае дастаткова парасят для далейшай гадоўлі.

Працалюбівы гаспадар прадае дзяржаве ў сярэднім больш тоны мяса і 600 кілаграмаў жыта. Апрача таго, кожны дзень дастаўляе ў мясцовую злеўню 30 і больш літраў малака. У мінулым годзе Міхал Дрозд купіў новы трактар і машыны да яго. Пачаў уводзіць лепшую апрацоўку зямлі дзякуючы ведам, якія здабыў на сельскагаспадарчых курсах.

Міхал Дрозд — гэта таксама здольны канструктар-самавук. Да мінулага года касіў траву на лузе ды ездзіў у лес да вывазкі клёцаў самаробным „трактарам“, які склаў, выкарыстоўваючы рухавік „эс“ і з іншых частак розных машын, якіх не бракуе на пунктах скупкі злому. Мае ён таксама свой такарны станок і электразварачны апарат. Дзякуючы такім прыладам ён самастойна рамантуе сельскагаспадарчыя машыны. А той самаробны трактар прадаў. За чатырнаццаць тысяч злотых. Купец на яго знайшоўся ў Чарлянцы.

Варта адзначыць, што ў будучыні вопытны скупаўскі земляроб будзе спецыялізавацца перш за ўсё ў гадоўлі малочных ды мясных кароў.

Тэкст і фота Я. Цялушэцкага

Ф·А·Л·Ь·К·Л·О·Р

ВЯСНЯНКА

Ой Божэ, мой Божэ, што ж то й мніе робіті?
Як мніе, молодэнькуой, ворогам годіті?
Як мніе, молодэнькуой, ворогам годіті?
Выйду я ў чорнэнькуом — кажут, што я дурна,
выйду ў біелюсенькуом — кажут, што я мудра.
Выйду ў біелюсенькуом — кажут, што я мудра.
Як я заспіеваю — кажут, што я п'яна,
як іду тіхенько — кажут: „Опэнтана“.
Як іду тіхенько — кажут: „Опэнтана“.
Я й на тое само й нэ буду тужыті,
бо ім всіем завідно, што мніе добрэ жыті.
Бо ім всіем завідно, што мніе добрэ жыті.

Ад Веры Міхалюк, 56 год, вёска Курашава гм. Чыжы, запісаў 3 лютага 1977 года Мікалай Гайдук. Нотная транскрыпцыя з магнетафоннай стужкі Людмілы Панько.

Беларусіяна

НЕПАХІСНАЯ ВЕРА Ў ПЕРАМОГУ

У гэтым годзе спаўняецца 100 год з дня нараджэння А. С. Новікава-Прыбоя. Яго раман „Цусіма“, перакладзены на мовы розных народаў, палюбіўся і нашым чытачам. У мартаўскай кніжцы журнала „Москва“ надрукаваны ўспаміны Барыса Няверава-Скобелева „Дваццаць год побач з аўтарам „Цусімы“. Беларускія народныя паэты Янка Купала і Якуб Колас сябравалі з А. С. Новікавым-Прыбоем. Вось што піша, напрыклад, Барыс Няведаў-Скобелеў пра самую памятную сустрэчу пісьменнікаў: „Асталася ў памяці сустрэча Аляксея Сільча з Янкам Купалам і Якубам Коласам, калі яны ў запыленай „эмцы“ прыехалі да Новікавых, чуць паспеўшы выскачыць з Мінска перад тым, як яго занялі немцы.

— Затрымайся мы яшчэ на мінут пяць, — апавядаў Якуб Колас Аляксею Сільчу, — і не ўгледзеў бы ты нас больш ніколі... Але будзь спакойны, Сільыч... Не даб'ецца Гітлер перамогі... Цэлымі вёскамі ідзе народ у партызаны, і не будзе немцам і адной мінуты спакою... Перамога будзе за намі.“

Было гэта ў першыя дні вайны 1941 года.

Ул. М.

Сялянскі сход

У вёсцы Зубава Бельскай гміны адбыўся сялянскі сход. Вёў яго солтыс вёскі Міхал Дзмітрук. Размовы датычылі вартавання, парадкавання панадворкаў, нумароў на хатах, грамадскага чыну ў вёсцы. Актыўны ўдзел у дыскусіі прынялі Мікалай Андрэюк, Мікалай Ігнацюк, Сцяпан Вязоўскі, Іван Карпюк, Лявон Нічыпарук. Прыемна было пасядзець у сялянскай цёплай хаце.

Дубінка

Міхась Шаховіч апублікаваў верш, у якім стараецца даказаць, што трэба ў штосьці верыць. Верш прыгожы, але як на дваццатае стагоддзе — надта аптымістычны. На жыццё трэба глядзець рэальна. Цяпер ніхто нікому і нічаму не верыць. Гавару няпраўду? Вось прыклады, пад цяжкасцю якіх не ўстаяць самыя ярыя аптымісты.

1. Усім вядома, што ад дваццаць першага сакавіка існуе вясна. А дзе яна? Холадна не толькі ў хаце, але і як выйдзеш на двор без кажуха, то табе холад усе костачкі перабярэ, і зноў хутчэй палезеш у пасцель. А колькі людзей у амбулаторыях: чакаюць, каб хутчэй узяць бальнічны лісток і таксама палягаць у ложку. Да гэтага дрэннага надвор'я далучылі яшчэ і свята. Якраз мусілі збегчыся Вялікдзень з Вельканоччу. Пабачце, колькі сёння перамочаных, каб не сказаць перамучаных людзей. Ну, пытаю, у што верыць, у тое, што напісана, ці ў рэчаіснасць?

2. Адзінаццатага красавіка сустрэў мяне Язэп Д. з вёскі Грабавец і, паздароўкаўшыся, спытаў: „Васька, ты хлапец бывалы і мо больш, чым я, газеты чытаеш, скажы мне, дзе было напісана, што ПКС перадаў свой табар прыватным уладальнікам, бо часта чуваць, што цяпер аўтобусы ПКС належаць да прыватных.

...Ат, ты нічога не ведаеш...

Я вырачыў на яго вочы, не ведаю, куды ён гне. Язэп убачыў маё здзіўленне і папрасіў, каб я менш здзіўляўся, а больш сачыў за прэсай, бо калі людзі гавораць, то дзесь чулі.

— Вось, — гаварыў дзядзька, — напрыклад, восьмага красавіка шафёр аўтобуса ПКС, які з Гайнаўкі ў Кляшчэлі ад'язджаў а трэцяй гадзіне пасля поўдня, нагрузіў поўны аўтобус народу, пабраў ад усіх грошы, а білета не даў нікому. Я не вытрываў і кажу, каб даў білет. Але шафёр выкрыкнуў: „Замаўчы“! Бо калі мне гэта не падабаецца, то магу пакінуць аўтобус і пятнаццаць кіламетраў дралаваць пяшком. Тады я, як і ўсе, палажыў па сабе вушы і замаўчаў. Едучы, думаў: „Вось які гэты час добры. Шафёр атрымлівае гатовенькі аўтобус ад ПКС-у і спакойна сабе зарабляе грошы, ды яшчэ дзяржава дае яму гаручае, механікаў, каб рамантавалі, і пенсію кожны месяц“.

Да логікі Язэпа я пачаткова аднёсся скептычна, пакуль не прыпомніў сабе:

3. Мяне таго ж самага восьмага красавіка нешта падобнае спаткала ў Беластоку, як яго ў Гайнаўцы. Праводжу я дачку, зяця і іх маленькую дачушку, значыць, сваю ўнучку на вакзал ПКС у Беластоку, бо яны мелі ехаць (і паехалі) а 13^{00} альштынскім аўтобусам-люксам у Шчытна. Вядома, ехалі на пару дзён, то трэба было з сабой забраць і каляску. Яна маленькая, бо шпацырная. Шафёр памясціў яе з чамаданамі ў сховак і патрабаваў ад зяця 35 (трыццаць пяць) злотых аплаты. Зяць заплаціў, але не атрымаў у замен ніякага білета, ані квітанцыі. У чыю кішэнь пайшлі гэтыя грошы?

Гэты факт пераканаў мяне, што сапраўды аўтобусы ПКС у прыватных руках.

Васіль Петручук

Krzysztof Krawczyk

ФОТА ПА ЗАКАЗУ

Заказвалі:
Юрка Рыбак з Галадоў, Багуся Гарадкевіч з Мастаўлян і Ян Врублеўскі з Бельска.

КАНСУЛЬТАЦЫЯ ЮРЫСТА

ПЫТАННЕ: Гр. П. аддаў зямлю дзяржаве і атрымоўвае пенсію. Карыстаецца з участка абшарам 0,5 га. Трымае карову. Дагэтуль карову пасвіў на зямлі дзяржаўнага зямельнага фонду. У гэтым годзе ГРН пастанавіла забараніць сялянам пасвіць быдла на зямлі дзяржаўнага фонду, у склад якой уваходзіць таксама зямля, якую П. перадаў дзяржаве за пенсію. П. не мае дзе пасвіць карову. Ён пытаецца, ці гмінная рада мела права забараніць яму пасвіць на полі, якое ён апрацоўваў больш пяцідзесяці гадоў.

АДКАЗ: Грунтамі дзяржаўнага зямельнага фонду распараджаюцца гмінныя ўлады. Іх абавязкам з'яўляецца рацыянальнае загаспадаранне гэтых зямель. Ці можна лічыць за загаспадараныя грунты, якія ляжаць адлогам і служаць толькі для выпасу быдла? Гэта з'яўляецца недапушчальным марнатраўствам народнага багацця. У сучасны момант, калі дзяржава вымушана купляць за граніцай збожжа і кармы, абавязкам гмінных улад і ўсіх сялян загаспадарыць кожную пядзь зямлі. Калі нарадовая рада вырашыла забараніць пасвіць быдла на землях дзяржаўнага фонду, то напэўна зрабіла гэта з мэтай загаспадарвання грунту. Яна не толькі мае на гэта права, але і абавязак. Каб пракарміць карову, трэба шукаць іншага выхаду, а перш за ўсё інтэнсіўна загаспадарваць пакінуты пенсіянеру ўчастак.

Дарагое Сэрцайка, з Міркам хаджу я ўжо тры гады. Яшчэ перад войскам пасябравалі. А што жывем мы на вёсцы, дык чутна аб гэтым не толькі ў нашай вёсцы, але і далей. Зачапіліся людзі за тое, што я за Мірка старэйшая. Мне ўжо 25 год, а Мірку — 21. Яшчэ пакуль Мірэк у войска не пайшоў, шумна было ў вёсцы. Гаварылі, што як у войска пойдзе, то напэўна пакіне мяне. Мы аднак перапісваліся, ён мяне наведваў, калі толькі змог прыехаць. Восенню ўжо вярнуўся дамоў. І людзі ўбачылі, што не парваліся нашы кантакты. Плёткі насіліліся. Але нішто не змагло нас разлучыць. І мы ўжо хочам пажаніцца. Заявілі бацькам. Мае — нічога, а Міркавы — супраць. І што цяпер рабіць? Мірэк адзін у бацькоў, добрая гаспадарка. Але як жа я туды пайду? І ў нас я адна дома асталася, брат у горадзе жыве. Мае бацькі згаджаюцца, каб мы ў нас жылі. Але крыўдна, што яго бацькі нязгодныя. Што тады рабіць, парай, Сэрцайка. Ці сапраўды, калі дзяўчына старэйшая за хлопца, то так дрэнна?

Галя з Бельшчыны

Галя! Гады значэння не маюць. Важна, каб кахалі адзін другога. І на плёткі не зважайце. Пляткаркі толькі і шукаюць, каб за нешта язык зачапіць. Практычна на вёсцы не пазбегне гэтага ніводная маладая пара. І калі браць гэта да сэрца, ды адзінкі маглі б пажаніцца. Крыху непрыемна, што тэсці супраць, але думаю пройдзе ім гэта, калі ўбачаць, што добра і згодна жывеце.

Сэрцайка

Дарагі Астроне! Сняцца мне дзіўныя сны, сніцца, што мой сын быў такі худы, чорны, а зубы ў яго былі такія няроўныя — адзін доўгі, другі малы, і ўсе хісталіся, проста вывальваліся. Можна было іх усе выкінуць з рота. А сам ён быў такі слабы, што ледзь гаварыў і прасіў нас, каб мы яго завезлі да доктара.

А другі сон, што я купіла пяць свечак у царкве і ставіла іх перад іконамі. Чатыры паставіла, а пятай ніяк паставіць не магла, яна была без кнота і такая мяккая, што ніяк не стаяла. Што абазначаюць мае сны? Са страхам чакаю адказу.

Оля з Ягаднік

Сніцца, што нейкая жанчына купіла паўбуханка хлеба. Я чамусьці здзівіўся і пытаю: „Чаму толькі паўбуханка? Мая жонка купіла цэлы буханак". І што дзіўна, я трымаў поўную жменю іголак. Што гэта такое?

Коля

ВЕР-НЕ ВЕР

Оля з Ягаднік! Сны вашы вельмі цікавыя, але, на жаль, добрага не прадвяшчаюць. Нядобры і першы сон, і другі. Калі б у першым прысніліся вам зубы белыя і здаровыя, абазначала б гэта здароўе для вашага сына і поспех. Калі сняцца зубы вялікія, няроўныя, чорныя ці брудныя — абазначае гэта хваробу і беднасць. У вашага сына зубы былі няроўныя і слабыя, хісталіся і вывальваліся, ды і сам ён быў худы і чорны. Паграджае яму нейкая небяспека. Дык сачыце за ім і за яго здароўем.

Другі ваш сон быццам бы пацвярджае першы. Гаворыць ён аб тым, што чакае вас нейкая страта, вы ж ніяк не маглі паставіць пятую свечку, бо была яна без кнота і мяккая, ды ніяк не хацела стаяць.

Коля! Найбольш істотныя тыя іголкі, бо хлеб жа не выступаў выразна ў вашым сне. Ёсць у вас, здаецца, шмат ілжывых сяброў, якія на самай справе гатовы вас прадаць. У апошні час, на жаль, пераканаецеся ў гэтым.

Астрон

Ці Вы ўжо выпісалі „Ніву"?

КУТОК ПРАКТЫЧНЫХ ВЕДАЎ

ВЯСНОЙ І ЛЕТАМ

Простая спартыўная сукенка — усё ж рэч найбольш патрэбная ў нашым гардэробе, нягледзячы на тое, што паралельна з імі існуе мода на фальклорныя элементы, на тэхас, на рамантычны стыль. Усё ж кожная жанчына, якая мусіць штодзень ісці на работу, найлепш адчувае сябе ў скромнай (але элегантнай) шміз'ерцы (сукенцы са спартыўным каўняром — як пры мужчынскай кашулі), якая можа быць пашыта як з аднастайнага, так і з каляровага (у кветкі, клетку, палоску) матэрыялу. Рукаў можа быць як доўгі, так і да локця, можна нашыць таксама накладныя кішэні. Спераду спадніца пашырана веерам. На шыі — шалік, а ў таліі — скураны пасок.

Можна таксама зрабіць сабе на лета модны ўжо на працягу многіх сезонаў сарафан. Той, які мы паказваем на здымку, мае даволі цікавы фасон. Асабліва цікавыя ў ім кішэні. Сарафан варта пашыць з матэрыялу добрага гатунку (напрыклад, з шэрсці); калі збіраемся насіць пад яго нейкія каляровыя, у кветкі, блузачкі (так, як на здымку), дык варта ўзяць матэрыял аднатонны. Цікава б выглядаў такі сарафан і з нейкага клетчатага матэрыялу, тады пад яго трэба было б апранаць аднатонную блузачку па колеру адной з клетак.

Усе мадэлі на лета — незанадта доўгія.

Сяброўка

З таго моманту, як утварыўся Керчанскі плацдарм, армія і мясцовае насельніцтва былі поўныя самых радасных надзей і лічылі, што гэта снежаньская перамога была першым крокам да поўнага выгнання немцаў з Крыма. Усе былі ўпэўнены, што пройдзе некалькі месяцаў, нашы войскі пачнуць новае наступленне, і вораг канчаткова пакоціцца на захад. Гэтыя надзеі, здавалася, станавіліся яшчэ больш трывалымі дзякуючы паведамленням, якія прыходзілі з Севастопаля, — горад-герой упарта трымаўся і адбіваў адзін штурм ворага за другім.

Да канца зімы і вясной 1942 года на Керчанскі плацдарм з таманскага берага Каўказа перакідваліся ўсё новыя войскі, і наша камандаванне распрацоўвала планы наступлення ў Крыме, рыхтуючыся нанесці праціўніку наступны ўдар. Але вораг апярэдзіў нас.

У канцы красавіка немцы сцягнулі з іншых участкаў фронту ў Крым вялікую колькасць танкаў і авіяцыі. У першых чыслах мая на фронце супраць нашых Акманайскіх пазіцый загрукаталі нямецкія гарматы. Вораг нанёс раптоўны і магутны ўдар, і атакаваныя знянацку нашы часці не ўстаялі. Пасля некалькіх дзён упартых баёў 8 мая 1942 года фронт быў прарваны. Імкнучыся спыніць ворага і замацавацца на прамежкавых рубяжах, савецкія войскі з баямі адыходзілі ў бок Керчы і праліву. Стала зразумела, што плацдарм утрымаць не ўдасца.

Караблі Чарнаморскага флоту і Азоўскай ваеннай флатыліі пачалі эвакуацыю войск з Керчанскага плацдарма. Былі мабілізаваны ўсе плывучыя сродкі, і праз Керчанскі праліў дзень і ноч плавалі катэры, буксіры з баржамі, сейнеры і проста рыбацкія лодкі, перавозячы абаронцаў Керчы на Вялікую зямлю — таманскі бераг Каўказа. Але ўмовы эвакуацыі былі надзвычай цяжкімі — авіяцыя ворага бясконца вісела над пралівам, штурмуючы і засыпаючы бомбамі судны, і нямала нашых караблёў у гэтыя дні затанула ў моры. А калі немцы падышлі бліжэй да Керчы, пад агнём іх гармат апынулася ўсё ўзбярэжжа і сам праліў. Як ні па-геройску дзейнічалі маракі, якія перакінулі цераз праліў ужо звыш ста тысяч чалавек, іх намаганні былі безвыніковыя. Цяпер толькі нямногім караблям удавалася падысці да берага, прарваўшыся скрозь агнявую заслону ворага, пад бесперапыннымі бамбёжкамі. А на ўзбярэжжы збіраліся ўсё большыя масы людзей, якія адступалі сюды з раёна Керчы ў надзеі пераправіцца на каўказскі бераг.

У наваколлях ахопленай полымем, разбуранай Керчы яшчэ змагаліся нашы войскі. Самая вялікая група, якая бесперапынна папаўнялася адступаючымі з фронту падраздзяленнямі, умацавалася ля ўваходу ў Аджымушкайскія каменяломні, і калі немцы абышлі яе з флангаў, яна заняла там кругавую абарону і працягвала весці бой. Другая група змагалася каля Багераўскіх каменяломняў, але яе супраціўленне ворагу ўдалося неўзабаве падавіць. Больш упартая барацьба разгарнулася ў руінах металургічнага завода імя Войкава, дзе былі акружаны разрозненыя рэшткі некалькіх нашых часцей. Яны пратрымаліся дзён пяць, а калі супраціўленне далей стала немагчыма, апошнім ударам прарвалі варожае кальцо і прабіліся на злучэнне з гарнізонам Аджымушкайскіх каменяломняў.

На ўскраіне Аджымушкая, ля галоўнага ўваходу ў каменяломні, ішоў шматдзённы і цяжкі бой. Тут была створана даволі трывалая абарона. Камандаваць ёю даручылі старшаму лейтэнанту Мікалаю Бялову, вопытнаму баявому афіцэру, які, дарэчы, да вайны быў чалавекам зусім мірнай прафесіі — дырэктарам аднаго з птушкагадоўчых саўгасаў Крыма і цяпер на сваёй гімнасцёрцы пастаянна насіў як баявую ўзнагароду залаты медаль Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўкі. Мясцовасць вакол уваходу ў каменяломні была выгаднай для абаронцаў, і роты старшага лейтэнанта Бялова на працягу некалькіх дзён упэўнена адбівалі кулямётным, ружэйным агнём і гранатамі атакі ворага, якія бесперапынна паўтараліся. Аднак доўга гэтак працягвацца не магло.

Сюды, у раён Аджымушкая, немцы перакінулі часці, якія вызваліліся пасля баёў. Пехацінцы Бялова, якіх ворагі засыпалі мінамі і снарадамі, цяснілі танкамі, ужо не маглі больш утрымацца на паверхні зямлі. Рады абаронцаў змяншаліся з кожнай гадзінай, і хутка ім давялося пакінуць свае пазіцыі і адысці ў глыбіню каменяломняў. Так пачалася абарона падземнай крэпасці Аджымушкай. **(Працяг будзе).**

ТРЫБУНА чытачоў

Навошта?

Справа, аб якой я пішу, датычыць вёскі Галады. Многа людзей прасіла мяне, каб я пра гэта напісаў. У вёсцы доўга было супольнае пасбішча. Яно было голае, і людзі трымалі тады мала кароў. Аднак пракапалі равы, асушылі кусок балота, зааралі ўсё і засеялі травой. Усе гаспадары былі задаволены. „Каб так старыя ўсталі з магіл, то здзівіліся б, такая трава, хто б падумаў!“ — гаварылі людзі.

Павялічылася гадоўля. Два гады сяляне самі падсявалі штучныя ўгнаенні і ўсе былі гэтым задаволены. Трава расла па пояс, бо ніхто ўгнаенняў не шкадаваў. Ды вось ухітрыўся нехта, каб сялянам памагчы, і ўжо ў мінулую зіму рассеялі ўгнаенні трактары. І рассеялі так, што збітыя грудкі ўгнаення ляжалі да восені. Трава была як заўсёды добрая, але калі прыйшоў час расплаціцца, дык некаторыя гаспадары вочы вытарашчылі, так многа за рассеянне ўгнаенняў палічылі. „За палавіну тых грошай я б тое самае меў, каб сам сеяў“, — чуліся галасы гаспадароў.

У гэтым годзе тое самае. Падсяваюць, хоць людзі не хочуць. І робяць гэта па-рознаму. Адзін гаспадар казаў, што каля дарогі добра падсеялі, але чым далей, тым горш.

Не пісаў бы я пра гэтую справу, бо ведаю, што паслугі такія патрэбны вёскам, аднак трэба выконваць іх салідна, а не араць размоклы луг калёсамі трактароў. Пытанне ў агалоўку не датычыць „навошта падсяваць“, а толькі „навошта кепска і нядбайна падсяваць?“

В. Анапюк

ПАРНАСІК
ЧЫТАЛЬНІЦКАЯ ЛІТСУПОЛКА НА НЕГАРАНТАВАНЫХ ПАЯХ

РАЗВОД

Неяк ў нас ў апошні годы
Сталі частымі разводы.
Моладзь нат не пасталее,
А жаніцца ўжо шалее.
Шлюб вазьмуць, а праз паўгода
Дамагаюцца развода.
Лёгкадумнасці то з'явы —
Не ў час жэняцца разявы.
Меўшы ж па-над копу год,
А рашыўшы ўзяць развод —
Незвычайну з'яву гэту
Варта замясціць ў газету.
То збылось нядаўна ў нас —
З Варкай ўзяў развод Панас.
Дочкі, ўнучак ўзгадавалі,
Ў старасць чужакамі сталі.
Ў чым тут корань, запытайце!
Уясню. Далей чытайце.
Старычыны-малайчыны
Абгрунтоўваюць прычыны.
То не моладзь, не студэнты,
То сяляне ў веку рэнты.
Дастасованы да часу,
З звычкай грошы класці ў касу,
З звычкай цяжка працаваць,
Загадзя пра старасць дбаць.
Тым Панас, хоць і нязрукі,
Ў месце стаў у апальшчыкі.
Служба лёгкая, вядома,
Службы дзень, а два дні дома,
Можна й грошы зарабіць,
Й гаспадарку абрабіць.
Багацця хутчэй дабіцца
І да рэнты даслужыцца.
З хітрыкай Панас на Варку
Запісаў ўсю гаспадарку,
Бо зямелькай уладаць —
Могуць рэнты не прызнаць.
Надарма Панас стараўся
Ў дзеле „з фігаю“ астаўся,
Бо „вспулжыце“ з жонкай мае,
З гаспадаркі карыстае.
Бачыць, дзела хрынавата,
Панас сып да адваката,
Адвакат даў справе ход,
Панас з Варкай ўзяў развод.
Не была то справа проста —
Клопат, маса коштаў, коштаў!
Па законах развяліся,
Зноў сумленна жыць ўзяліся.
Ім развод не чыніць шкоды,
Не псуе ужыўчай згоды.
Для карысці і выгод
Дзядуль з бабкай ўзяў развод.
Гэта мо й не здзівіць вас,
Вольным-воля!

Дзядзька Квас

Вясна

Прайшла зіма. Зышоў снег з лугоў і палёў. Прыляцелі жаваранкі, чайкі і жураўлі. Звіняць іх вясеннія песні. Трава зялянее і хутка ўся прырода адзенецца ў новую вопратку. Зямля яшчэ таксама халодная і мокрая, у барознах стаяць лужыны, а ўсё ж вясна адчуваецца ўсюды.

У нас у Зубаве сяляне рыхтуюцца і рыхтуюць машыны да працы ў полі; чэшуць патыліцы, што дзе пасеяць, каб зноў зашумелі зялёныя маладыя нівы.

Дубінка

Яны даюць прыклад

Вялікая пашана належыцца вопытным сельскім гаспадаркам. Такія гаспадаркі першыя ўводзяць на сваё сяло ўсе навіны. У іх — будучыня сельскай гаспадаркі.

У ваколіцах Бельска такімі гаспадарамі з'яўляюцца: Мікалай Аверчук з Бельска — у гадоўлі свіней, Рыгор Верамеюк з Аўгустова — у гадоўлі малочна-мясных кароў, Уладзімір Тымашыцкі са Шчытоў-Навадвораў — у гадоўлі малочна-мясных кароў і вопытная група на калоніі Андрыянкі пад кіраўніцтвам Тадэуша Невяроўскага — у прадукцыі і продажы малака. Такіх гаспадароў і такіх груп нам трэба як найбольш на вёсцы.

Мікалай Няплоха

Гайнаўскія крамы

У Гайнаўцы ёсць больш 50 крамаў, у тым ліку 30 прадуктовых, якія належаць да ВСС „Сполэм“, аддзела ў Гайнаўцы. У кожнай краме ёсць вітрыны, дзе можна ўбачыць усё, што ў краме прадаецца.

Хаджу я кожны дзень па Гайнаўцы і прыглядаюся да розных выставак, але нідзе не знайшоў такой ладнай вітрыны, як у краме ВСС № 40 на вуліцы Варынскага. Крама гэтая знаходзіцца ў новым будынку, вітрына на ўсю сцяну. І экспануюцца тут усе прадукты. Паміж імі 15 вазонаў з кветкамі розных гатункаў. Кветкі ўпрыгожваюць не толькі краму, але і ўсю вуліцу.

Працуюць у гэтай краме і дбаюць пра яе Данута Ольшак і Яніна Рэдут, якія кожную вольную хвіліну прысвячаюць догляду кветак. Але адна ластаўка вясны не робіць.

Э. Вайсковіч

Тых шукаюць, што лепш прымаюць

На нашых пунктах скупкі вельмі часта бывае так, што адзін класіфікатар прызнае карову або цялушку ў трэці клас, а другі — тую ж штуку прызнае ў другі клас. Таму гаспадар, калі нешта хоча прадаць, шукае лепшых класіфікатараў.

Еду я раз у Крынкі, а з Крынак едзе мой знаёмы Андрэй. Я пытаю, чаму так хутка назад з Крынак? Ездзіў, кажа, паглядзець, які класіфікатар прымае быдла, то прывяду цялушку.

Другі раз гаворыць сусед: паеду ў Бабікі на пункт скупкі і пагляджу, які класіфікатар прымае, бо хачу карову завесці.

І так кожны лепшага шчасця шукае. На карове тлушч не так лёгка памерыць, як у малацэ, і лёгка можна памыліцца.

Віт

Пісьмо ад цэлай вёскі

У Старым Ляўкове, гміна Нараўка, аўтобусны прыпынак да лютага 1977 года быў пасярэдзіне вёскі. Месца гэтае было зручнае для ўсіх жыхароў гэтай вёскі і суседніх (Ахрымы, Падляўкоўе і Бярнацкі Мост).

Невядома, чаму і хто перанёс аўтобусны прыпынак у канец вёскі ў напрамку Ляшукоў. Гэта вельмі нядобра, нікому не падабаецца, людзям нязручна.

У сувязі з гэтай справай просім рэдакцыю „Нівы“, газеты вельмі ў нас папулярнай, памагчы нам вярнуць прыпынак на старое месца.

Подпісы з пячаткамі:

Ад імя жыхароў вёскі Старое Ляўкова — **солтыс**

Ад імя вучняў і настаўнікаў пачатковай школы ў Старым Ляўкове — **дырэктар**

Ад імя арганізацыі ОСП у Старым Ляўкове — **камендант**

Культура ў ПГР Дыдулі

Ужо год працуе святліца для рабочых ПГР у Дыдулях. Ёсць тут тэлевізар, праігрывацель і некалькі іншых гульняў. У шафе стаіць каля 500 тамоў розных кніжак, вельмі цікавых. Многа часопісаў, між імі ёсць і „Ніва“.

Святліцу вядзе сімпатычная Крыся Сметала, якая і сама любіць кніжкі і заахвочвае іншых чытаць. Мае 40 чытачоў — адну трэцюю працаўнікоў і іх сем'яў. Гэта вялікае дасягненне.

Восень

З х „Сполэм“ у Бельску

Дзейнасць „Сполэм“, аддзела ВСС у Бельску, вельмі разнастайная. Аддзел вядзе продаж, гастраномію і прадукцыю. За 1976 год балансавая прыбаўка дасягнула сумы 655 тысяч зл. На бягучы год плануецца павысіць балансавую прыбаўку да 930 тысяч зл.

*

Піпрожная „Сполэм“ у канцы 1976 года ўвяла трохзменную працу. Колькасць дадатковай прадукцыі ўзрасла такім чынам да 15 тысяч кг. У продажы піпрожнае складае амаль 50 працэнтаў усіх хлебных вырабаў і ў гэтым бельскі ВСС знаходзіцца на адным з першых месц у краіне. Адначасова ў многіх відах пірагоў яны перайшлі з цукровай на дрожджавую прадукцыю, што памагло зменшыць выкарыстанне цукру на 13 тон.

*

Прадукцыйная дзейнасць „Сполэм“ за 1976 год вялася ў трох галінах: пякарства, піпрожнага і газіраванай вады. Продаж гэтых вырабаў быў большы, чым прадбачыў план. У параўнанні з 1975 годам прадукцыя ўсіх прадпрыемстваў узрасла на 110,9 працэнта. А ўсё ж трэба сказаць, што ў далейшым адчуваецца недахоп хлеба-булачных вырабаў і газіраванай вады. І таму ў гэтым памагаюць Бельску ГС-ы ў Боцьках, Вышках, Кляшчэлях, Нарве і Бранску.

Мікалай Няплоха

Андрэй Гаўрылюк. Пра будову святліцы ў Відаве напішам, але без здымка, бо ён тэхнічна да друку не падыходзіць. Пішыце часцей карэспандэнцыі.

Віт. Інфармацыі „Добры прыклад наследавання варты“ пра кошыкі на сухі хлеб у жылых блоках не дамо, бо такія кошыкі ў беластоцкіх блоках ужо стаяць.

В. Асеннік. Адносна інфармацыі „Ліквідацыя сельгастуртка ў Спічках“. З пункту гледжання эканомікі СКР-ы — лепшае выйсце, чым даўнейшыя сельскагаспадарчыя гурткі ў кожнай вёсцы, хоць і здараецца яшчэ нярэдка, што цяжка гаспадару дастаць патрэбную машыну ў СКР-ы. Проста без машыны цяпер цяжка працаваць на полі, а машын такіх усё яшчэ мала.

Міша Андрасюк. Верш пра зіму дамо зімой.

Ян Нікіцюк. Мокрае. Не падыходзіць нам матэрыял „Згінуць за здраду“.

М. Лук'янюк. Усе вашы вершы атрымалі і друкаваць будзем згодна з нашым парадкам і правіламі. Сцвярджаем адначасова, што лірычныя вершы („Пах вясны“) у вас куды слабейшыя. Вы сатырык, і гэтага трымайцеся.

Валодзя Сідарук з Кузавы. Прабач, што калі ты быў, мяне не застаў. Але пішы, бо задоўга ўжо маўчыш і гэты факт пачынае мяне непакоіць.

Віктар Бура. А да вас ужо каторы раз просьба: пішыце выразна, калі хочаце, каб друкавалі вашы матэрыялы. Асабліва імёны і прозвішчы павінны быць выразнымі — мы тут свайго не прыдумаем.

Пісьмо з г. Шахты. Дорогая редакция! Пишет тебе Мигулина Ирина из Советского Союза. Я очень хочу переписываться с польскими ребятами. Если это возможно, опубликуйте, пожалуйста, в вашей газете мой адрес. Я учусь в 9 классе, мне 16 лет. Я думаю, ваши ребята тоже хотят переписываться с советскими. Поэтому очень прошу помочь мне. Мой адрес: СССР, г. Шахты — 6, Ростовской обл., ул. Мичурина, д. — 6, кв. 4, Мигулиной Ирине.

Хто не спяшае, той выйгрывае

Штосьці тут не ў парадку. 21.III.77 года я атрымаў рахунак ад СКР Шудзялава за вапну і за высеў. Рахунак ад 18.III.77 года, у якім было напісана, што да 25.III.77 г. трэба аплаціць яго. Думаю сабе, трэба хутчэй заплаціць, бо пасля 25.III. трэба будзе плаціць працэнты, а я не люблю выдаваць лішніх грошай.

Пайшоў я ў філіял спулдзельчага банка ў Бабіках, падаў рахунак і грошы. Рабочая ў банку паглядзела на нумар рахунку і кажа: „Гэтых грошай не магу ўзяць“. „Чаму?“ — пытаю. „Бо няма яшчэ з банка ў Шудзялаве спіска“. Я ёй кажу: „Не магу да вас часта хадзіць, бо мне ногі баляць“. Яна: „Пасядзіце трошкі (дала крэсла), а я пазваню ў Шудзялава ў банк, можа яны ўжо маюць ваш спісак“.

Заказала тэлефон, а я пасядзеў паўгадзіны, і за гэты час яна даведалася, што яшчэ не можа прыняць маіх грошай, ды кажа мне: „Яны (гэта значыць СКР) перш павінны даць спісак у банк, а потым пасылаць людзям рахункі, каб дарма не хадзілі ды не марнавалі часу.“

І я так думаю. А пры тым закароткі час даюць да заплаты. Не кожны так адразу схопіць грошы і папрэ ў банк.

Э. Шчасновіч

Пажарнікі з Нараўкі

Штогод пажары прыносяць вялікія страты нашай краіне. Таму перад сезонам, калі нарастае колькасць пажараў, варта прысвяціць некалькі слоў людзям, ваюючым з імі.

У Нараўцы пажарнай камандай кіруе прэзас Аляксандр Трусевіч і яго намеснікі Пятро Янцэвіч і Мікалай Чарнецкі. У іх уладанні дзве баявыя машыны і прылады, новае дэпо. Праца вядзецца згодна з планам. Апрача выездаў на пажары, якіх найбольш здараецца ў лесе, праводзіцца ўнутраная падрыхтоўка. Пажарнікі вядуць грамадскі кантроль у гаспадарскіх будынках, чытаюць даклады ў клубах і школах, працуюць грамадскім чынам. Вартасць грамадскай працы расце з году ў год. Калі ў 1976 г. іх праца была ацэнена на 4800 зл., то ў гэтым годзе плануюць выканаць яе на 10 тысяч зл. Будуць выконвацца такія работы, як плянтаванне чарназёму перад уласным будынкам, пасеў травы, саджэнне кветак, пабудова сушарні пажарных вужоў, рамонт агароджы і складу на вугаль і дровы.

Ёсць і недахопы. Трэба ўвайсці ў кантакт са школай пры стварэнні маладзёжнай каманды. Няма пpacтаўніка электрычнага току і кампрэсара, якія неабходны для спраўнасці машын. Трэба больш задбаць аб прапагандзе, упрыгожыць службовыя памяшканні, пісаць хроніку сваёй дзейнасці.

Найбольш актыўнымі пажарнікамі з'яўляюцца Генрык Янюк, Сяргей Гарустовіч, Пятро Янцэвіч і Юрка Стасевіч.

Аляксандр Закройшчык

У АДКАЗ НА НАШУ КРЫТЫКУ

Да заметкі „ЦІ БУДЗЕ Ў НАС АБ'ЯЗНОЕ КІНО?“, „Ніва“ № 12 (1099) ад 20 сакавіка 1977 года.

Адказвае: OKRĘGOWE PRZEDSIĘBIORSTWO ROZPOWSZECHNIANIA FILMÓW W BIAŁYMSTOKU.

Odpowiadając na notatkę czytelnika z dnia 20 marca bieżącego roku uprzejmie informujemy, że kino ruchome będziemy mogli skierować do wsi Hołody (gmina Bielsk Podlaski) z chwilą otrzymania protokołu kwalifikującego salę remizy do wyświetlania filmów.

Z-ca Dyrektora
d/s Rozpowszechniania
Mieczysław Andryszuk

„Niwa“ — Tygodnik RSW „Prasa—Książka—Ruch“. Skr. poczt. 149. 15-950 Białystok. TELEFON 2-32-41. Wydawca Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe RSW w Białymstoku. PRENUMERATA: Oddziały „Ruchu“, urzędy pocztowe i listonosze. Indeks 36911/36671.

Імпартгумар

Як Кірвестэ ў гісторыю ўвайшоў

Тоомас Кірвестэ зрабіў сваё дзве тысячы першае тапарышча. Тапарышчы як тапарышчы — адно горшае, другое лепшае, а ўвогуле прыстойныя інструменты, якія маюць такую карысную ўласцівасць, што на іх можна насадзіць тапор. І калі б брыгадзіру не прыйшло на думку адзначыць гэта дзве тысячы першае тапарышча Томаса, — ён звекаваў бы ў поўнай безвядомасці. Але справаздача брыгадзіра трапіла ў рукі начальніка цэха.

Начальнік цэха склікаў сход:

— Вы толькі падумайце, як іншы раз можа здарыцца, — сказаў ён, — чалавек зрабіў дзве тысячы і адно тапарышча, а мы яго адпаведным чынам не ацанілі!

Тоомас чырванеў і не разумеў, за што яго хваляць. На сходзе прысутнічаў таксама старшыня мясцкома. Ён якраз складаў справаздачу аб якасці прадукцыі і вырашыў гэты факт выкарыстаць.

— Таварышы, — сказаў ён у сваім дакладзе, — на нашым камбінаце працуюць майстры высокай кваліфікацыі. Вось, напрыклад, таварыш Кірвестэ. Ён зрабіў дзве тысячы адно цудоўнае тапарышча. Аб чым гаворыць гэты факт, таварышы? Ён сведчыць аб тым, што...

І далей вялася доўгая размова на тэму: як было б важна для народнай гаспадаркі, каб кожны вырабляў толькі высакаякасныя рэчы.

Справаздача трапіла ў галоўнае ўпраўленне. Начальнік упраўлення ўмомант зразумеў сутнасць пытання. Выступаючы на рэспубліканскай канферэнцыі, ён сказаў:

— Справа не толькі ў тапарышчах Кірвестэ, якіх, на жаль, у нас яшчэ мала. І асабліва мала мы робім лыжак, бочак і нават ражак для лазні! Вы толькі ўявіце, што атрымалася б, каб у нас вырабляліся толькі высакаякасныя лыжкі, бочкі, і ражкі...

На канферэнцыі прысутнічаў журналіст-публіцыст, які знайшоў, што гэты выпадак дае глебу для разважанняў... Ён напісаў перадавы артыкул, які пачынаўся словамі: „Тоомас Кірвестэ зрабіў 2.001 тапарышча! 2.001 выдатнае тапарышча! Хто такі Кірвестэ? Гэта сціплы чалавек, які працуе, як герой. Мы павінны высока ўзнімаць такіх, як Кірвестэ..."

Аднойчы Тоомас разгарнуў толькі што надрукаваны том энцыклапедыі. На літару „К" ён знайшоў і сваё прозвішча: „Кірвестэ, Тоомас — чалавек, які вырабіў 2.001 цудоўнае тапарышча".

Да гэтага часу Кірвестэ зрабіў ужо пяцьдзесят тысяч акуратных, добра абгабляваных тапарышчаў.

Р. Аллер

— Так выглядае ваш тата, дзеці.

...Даўно пераварнуў бы горы, каб яны пераварочваліся ад размоў.

НІЎКА

З апавяданняў паляўнічага.

ВЫЯВІЛА

— Ты, кажуць, так і не развялася са сваім занудай? А ты ж мне казала, што паміж вамі ўсё скончана, — гаворыць сяброўка сяброўцы.

— Разумееш, мы ўжо павінны былі ісці ў суд, але напярэдадні сапсаваўся тэлевізар. Не было чаго рабіць, мы ўвесь вечар размаўлялі, і — уявіў — я выявіла, што ён вельмі цікавы чалавек!

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Адзін чалавек упусціў свой гадзіннік з верхняга паверху Эмпайр Стэйт Білдзінг, спусціўся ўніз на экспрэс-ліфце і злавіў яго, перш чым ён упаў на тратуар. Падобна на тое, што яго гадзіннік адставаў.

*

Славутасць — гэта чалавек, які ўсё жыццё многа працуе, каб стаць вядомым; а потым носіць цёмныя акуляры, каб яго не маглі пазнаць.

*

Муж і жонка са Стакгольма знялі ў фермера дачу на лета. Праз некалькі дзён жонка прыходзіць да фермера і пытае, куды ёй выкідваць харчовыя адходы. Фермер параіў купіць парасятка. Гараджане так і зрабілі.

Восенню перад вяртаннем у сталіцу дачніца пытае фермера, ці не хоча ён купіць парасятка.

— Ды як сказаць, усё залежыць ад цаны, — адказвае фермер.

— Мы заплацілі за яго 80 крон, але паколькі ўсё лета ім карысталіся, дык я прадам яго за 40 крон.

Чаго ў спорце не бывае!

РАБОТА ДЛЯ ПІСЬМЕННЫХ

Кастусёка павучае Кастуся:

— Госці няхай выпіваюць па цэлай шкляначцы, а ты пі па палавіне.

— Я дробаў не ведаю, — сціснуў плячыма Кастусь. — Сярод гасцей ёсць больш пісьменныя, дык няхай сабе і дзеляць.

СУЦЕШЫЎ

— Вой, гора, — бедаваў бацька. — Цыгарэты скончыліся.

Пачуў гэта яго малы сын Міколка.

— Я вам зараз, тата, прынясу, — суцешыў ён.

— Ты што, у краму пабяжыш?

— Ды не, у клуню.

БЯССОННІЦА

Гандляр Хапун скардзіцца на бяссонніцу.

— А вы не прабавалі, — пытае доктар Знахарук, — стары сродак: легчы ў ложак, заплюшчыць вочы, уявіць стада авечак і пастарацца іх пералічыць.

— Прабаваў, ды атрымліваецца яшчэ горш.

— Чаму?

— Пералічваю авечак, пагружаю іх у вагон, адпраўляю ў горад і прадаю. А потым кожную ноч мучаюся: ці не за танна іх прадаў?

ГУМАР З ...

СВАЮ СЛУЖБУ ЗНАЕ

Адзін пан пытаецца раз у свайго фурмана, ці той паедзе з ім у вялікую дарогу.

— З вамі, пане, усюды, — адказвае фурман.

— Як гэта ўсюды? Навет у пекла?

— Навет у пекла!

— Але падумай сабе, што ў пекле надта ж горача, агонь.

— Нічога, пане, — кажа фурман, — я сваю службу знаю, высаджу пана ў пекле, а сам як заўсёды буду чакаць перад брамай.

МІНІВЕРШЫ

ПЕРАСПЕЛЫ ПЕНЬ

Смяецца Пень стары
Над Клёнам:
— І трэба ж быць
Такім зялёным!..

АНТЫТЭЗА

Іншы раз і так бывае:
Дзе разумны вучыцца,
Там дурань... павучае.

СА СВАЁЙ КАЛАНЧЫ

Мядзведзь пад ёлкаю
Звяртаўся да Лісы:
— А Заяц, бачыш,
З раніцы... касы.

М. Застольскі

А як тлумачаць гэта генетыкі?

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Галіны Юзвюк з Барысаўскі змяшчаем песню

PO CO SĄ DZIEWCZYNY

słowa: Jacek Korczakowski
muzyka: Adam Skorupka
śpiewa Jerzy Połomski

Zakochany — tak, to właśnie ja —
To chwileczkę, to się ukryć nie da już,
Głowa w chmurach, w ręku jakiś kwiat,
W oczach szczęście, które zawsze jest tuż, tuż...
Zakochany — tak to właśnie ja —
Bez pamięci, do zatraty, aż do dna...
Dziś w Halinie,
Jutro w Katarzynie
A w innej następnego dnia...

Dziewczyny przecież
Są właśnie po to,
Dziewczyny przecież
Są, by kochać je —
I tak panowie
Ten fakt nas kusi
Że ma dość człowiek
I człowiek musi...

Musi kochać, raz i drugi wpaść,
Do trzech razy, mówią, sztuka, ale skąd!
Będziesz znowu nocą w deszczu stać
I wyglądać w oknie jakiejś główki blond...
Musisz kochać — one po to są
I to wcale wymyślone nie jest źle.
Świat jest śliczny,
Mimo swych wad licznych
Wystarczy, byś zakochał się

Dziewczyny przecież...

Курʼёзы

ПАДПІСАЎСЯ

Пры падліку дзённай выручкі адзін уладальнік магазіна ў Дэнізоне (штат Арканзас) убачыў дваццацідоларавы банкнот з надпісам: „Гэта мае апошнія грошы. Зараз я павінен або скончыць самагубствам, або ажаніцца са старой". І подпіс: „Паўль Турнер". Гэты банкнот гандляр паказаў сваёй дачцы. Яна адразу ж распачала працу па скасаванню шлюбу супраць свайго мужа Паўля Турнера, за якога не так даўно выйшла замуж.

ЯК ПАТРАЦІЦЬ МІЛЬЁН

Мясцовая газета невялікага англійскага гарадка паблізу Бірменгема звярнулася да чытачоў з пытаннем: што вы зрабілі б, калі б у вас быў мільён фунтаў стэрлінгаў? Адказы, як правіла, былі даволі аднастайныя. Большасць чытачоў купіла б шыкоўны дом і абставіла яго дарагой мэбляй. Некаторыя адправіліся б у кругасветнае падарожжа, ні ў чым сабе не адмаўляючы добрых два дзесяткі гадоў. Але самым „арыгінальным" быў прызнаны адказ чытача Уільяма Уільямса. „Я катэгарычна забараніў бы гараджанам ездзіць на аўтамабілях, — сказаў ён. — У горадзе стала немагчыма дыхаць, з кожным годам павялічваецца колькасць няшчасных выпадкаў. Для таго, каб пакончыць з гэтым, я бясплатна раздаў бы ўсім жадаючым па пары коней або навет сланоў".

Калі апошнім над вамі смяецца начальнік, значыць у яго ёсць пачуццё гумару.

ЗОР-КА

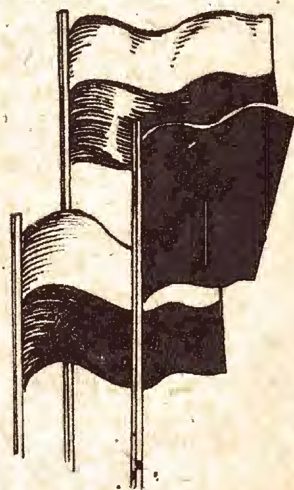
ГАЛУБЫ

Над нашым домам кружаць галубы,
Чародкай лёгкай зніклі між аблокаў,
Іх кліча хлопчык голасам слабым,
Каб мог, дык сам падняўся б ён высока.

Не хмурся, дарагі, праз некалькі хвілін
Захочуць галубы на дах спусціцца,
Дзе ўтульнае гняздо яны сабе звілі,
Дзе ім пастаўлены вадзіца і пшаніца.

Над нашым домам кружаць галубы,
Зноў вернуцца, па даху пройдуць бокам
І будуць буркаваць, наставіўшы чубы...
А мары хлопца панясуць далёка.

Ст. Шушкевіч

№ 18 (1031) ГАЗЕТА БЕЛАРУСКІХ ДЗЯЦЕЙ У ПОЛЬШЧЫ 1.V.1977 г.

Анатоль Астрэйка

Юныя рамеснікі

Раз сышліся на дворы
Юныя рамеснікі
І пачалі гаварыць
Аб сваіх прафесіях:
Што каштоўней і важней
Для краіны і людзей.

Першы кажа: — Я тачу
Рэчы далікатныя.
Справу токара лічу
Самаю выдатнаю.
Нават трактар без мяне
Кола з месца не кране!

— Муляр з цэглы дом
кладзе —
Сценка ў сценку роўныя,
Вы не знойдзеце нідзе
Працы больш шаноўнае:
Дзе ні вуліца, ні пляц,
Як паглянеш — мой палац!

— А шавец? Браток, уваж!
Чым жа не выдатны я?

Рыгор Ігнаценка

Гняздо

Дзень быў светлы, цёплы. На небе ні хмурынкі. Усюды чуліся вясёлыя птушыныя галасы. Асабліва стараліся чырванагрудыя берасцянкі. З вершалін высокіх елак у сіняву блакітнага неба ўзляталі лясныя канькі. Лес поўніўся тонкім крыштальным перазвонам. На сонечных палянках белымі астраўкамі красаваў курасленп, зрэдку траплялiся сіня-фіялетавыя кветкі сон-травы. Усё гэта — і спевы птушак, і першыя веснавыя краскі, і ласкавае паветра — хвалявала і радавала нас.

— Хлопцы, гняздо! — раптам усклікнуў Федзя.

— Дзе? — перапыталі мы.

— Вунь, на сасне. Хадземце бліжэй.

— Напэўна, каршун пасяліўся, — першы падбег Пеця.

— Гляньце, з гнязда хвост тырчыць! — зноў усклікнуў Федзя. — Там птушка сядзіць.

Угору паляцелі палкі, сырыя леташнія шышкі. Але ўсё дарэмна. Гняздо было высока, і дакінуць да яго нікому з нас не ўдавалася. Нягледзячы на шум і мітусню, хвост у гняздзе не варушыўся. Цікава было даведацца, чыё гэта гняздо. Але як? Узлезці на дрэва ніхто б з нас, вядома, не змог, апрача Пеці.

— Памажыце, — разуўшыся, папрасіў ён.

Мы дружна падхапілі сябра за ногі і паддалі ўгору. Цяжка сапучы, Пеця пагробся па ствале.

Калі ён кранууся рукой першых сукоў, з гнязда раптам зляцела вялікая чорная птушка. Неспакойна азіраючыся, неахвотна паляцела прэч.

— Пецька, злазь! — закрычалі мы. — Гэта крумкачова гняздо.

Але Пецька моўчкі лез далей. Дабраўшыся да сука, на якім было гняздо, лёг жыватом на сук і пацягнуўся да гнязда.

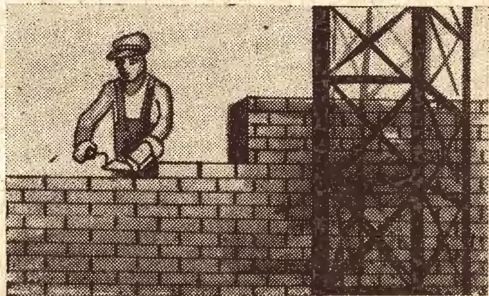
Мы затаілі дыханне. Знізу нам не відаць, што ён там робіць.

Вы без ботаў, без гамаш
Ні на што не здатныя, —
А ў абутку — любата! —
Ці мароз, ці хлюпата!

— Слова даць і мне пара,
Марна вокал ходзіце.
Лепшай, чым у друкара,
Працы вы не знойдзеце:
Без кніжок ды без газет
Не абходзіцца ўвесь свет!

Што каштоўней і важней
Для краіны і людзей?

Слаўны наш любімы край,
Працаваць нам весела, —
Хоць любую выбірай
Ты сабе прафесію!
Хай жыве наш родны край!

— Напэўна, пуста, — кажа Федзя.

— Чаго ж тады крумкач сядзеў там? — не згадзіўся я. — Доўга не ўцякаў з пустога гнязда.

Мы пачалі спрачацца.

Тым часам Пеця злез з дрэва. Мы засыпалі яго пытаннямі.

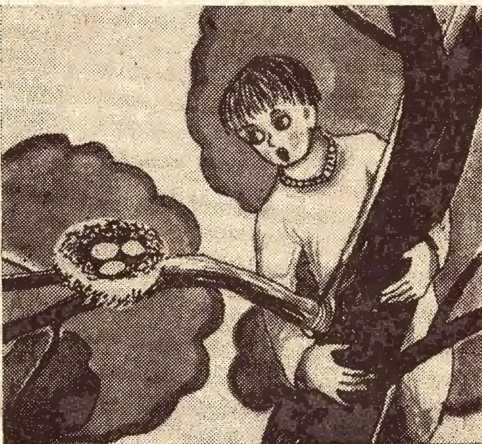
— Адно яйка было, — неахвотна буркнуў ён.

— Пакажы, дзе яно?

— Не ўзяў.

— Чаму?

— Пашкадаваў.

— Як пашкадаваў?! — здзівіліся мы.

— Разумееце, першае яйка. Магчыма, на ўвесь наш лес першае, — неяк блытана тлумачыў ён.

— Ну і што з таго?..

— Што, што? Сам не ведаю што... Узяў яго ў рукі, а яно цёпленькае, нібы вынутая з цяпла бульбінка. Шкада стала...

— Ну і дурань! — абурыўся Толік. — Дарэмна толькі лез.

Пеця неяк вінавата паглядзеў на сябра і моўчкі стаў нацягваць чаравікі на адубелыя ногі.

Мы яшчэ доўга хадзілі па лесе ў гэты вясновы дзень. Як і раней, звонка спявалі птушкі, булькалі, паблісквaючы на сонцы, жвавыя ручаінкі, у паветры прыемна пахла адталай зямлёю і леташнім лісцем, але размова ў нас не ладзілася. Кожны, відаць, думаў пра Пецю, ніяк не разумеючы, што адбылося з ім сёння. З тым самым Пецем, які за ўсё сваё жыццё хоць яшчэ і не дужа вялікае, не пакінуў у спакоі ніводнай напатканай птушкі, ніводнага гнязда.

Мацейка Попельны

РУСКАЯ НАРОДНАЯ КАЗКА
(Заканчэнне)

Падхапіў Мацейка Попельны ногі ў рукі — трэба ж як-небудзь да берага дабрацца. Плыў ён, плыў доўга ці коратка, зусім знясілеў. А ў гэты час узняла яго хваля і выкінула на бераг. Адпачыў крыху і ўспомніў пра птушку Магай: „Ну, не век жа тут ляжаць! Хоць кулём пакачуся, а дабяруся да таго месца, дзе збан з гаючай вадой закапаны".

Раптам бачыць, ідзе да берага чалавек, на кожным кроку спатыкаецца.

Крыкнуў Мацейка Попельны:

— Куды ты ідзеш? Не бачыш хіба, што наперадзе вада?

— Так і ёсць, сляпы я — не бачу дарогі.

— Ну, тады ідзі на мой голас.

— А ты хто такі і што тут робіш?

— Я ляжу, хадзіць не магу: у мяне ногі да каленяў адсечаны.

Падышоў сляпы бліжэй і кажа:

— Калі ты відушчы, сядай да мяне ў кайстру — я цябе панясу, а ты дарогу паказвай.

Пасадзіў сляпы Мацейку Попельнага ў сваю кайстру:

— Чуў я ад старых людзей: ёсць недзе жывая вада. Вось каб нам яе знайсці! Ты б тою вадою ногі загаіў, а я б вочы памазаў і свет убачыў.

— Ведаю я, дзе ёсць гаючая вада. Нясі мяне, а я дарогу буду паказваць.

Ішлі яны так палеткамі шырокімі, лясамі цёмнымі, цераз імхі-балоты перапраўляліся і прыйшлі ў той лес, дзе Мацейка Попельны ў непагадзь птушанят выратаваў. Падышлі да старога дуба, зняў сляпы кайстру з плеч. Падкаціўся Мацейка Попельны да дрэва і выкапаў медны збан. Памазаў гаючай вадою вочы свайму пабраціму — сляпы пачаў бачыць. Плача і смяецца ад радасці.

— Дзякуй, добры чалавек, век тваё дабро памятаць буду!

— Цяпер дапамажы мне ногі прыставіць.

Прыставілі ногі як належыць, пырснулі жывою вадою — прыраслі ногі.

— Ну, вось абодва мы здаровыя, — кажа Мацейка Попельны. — Пойдзем цяпер паглядзім, што робіцца ў нашым царстве.

Выпілі яны па глытку гаючай вады — і ўсю стому як рукою зняло, а сілы ў іх падвоіліся.

Выйшлі з лесу — і неўзабаве паказаўся наперадзе горад. Каля самага горада на царскіх лугах вялікая чарода кароў пасецца. Падышлі бліжэй — і пазнаў Мацейка Попельны ў пастуху свайго ранейшага цара.

Мацейка пытаецца:

— Чыё гэта царства?

Заплакаў пастух:

— Ой, людзі добрыя, не ведаеце вы майго гора! Было гэта маё царства, і быў я раней царом, а цяпер вось кароў пасу. Доўга цараваў нежанатым, потым высватаў за трыдзевяць зямель, у трыдзесятым царстве, у цара Вахрамея, дачку-асілка, Настассю Вахрамееўну. Даведалася яна, што не асілак я, і загадала кароў пасвіць, а сама пачала кіраваць царствам.

Кожны дзень, як прыганю дадому кароў, лае мяне, зневажае ўсяляк і корміць упрогаладзь.

— А помніш, я табе казаў: „Будзе і прыгожая дзяўчына, ды не табе ёю валодаць“? Зноў, відаць, усё па-мойму выйшла.

Тут цар-пастух пазнаў Мацейку Попельнага і заплакаў яшчэ мацней.

— Ох, Мацейка Попельны, дапамажы мне царства вярнуць! Я цябе за гэта міністрам зраблю, а твайму пабрацiму ваяводства дам.

— Ласкавы ты і на абяцанкі шчодры, калі бяда прыцісне, а забыўся, як за маю ранейшую службу ўзнагародзіў? Трэба было б цябе смерцю пакараць, ды не хочацца рукі пэцкаць. Ідзі прэч з гэтага царства, каб духу твайго тут не было! Трапіш яшчэ раз на вочы мне — наракай на сябе!

Як пачуў цар-пастух гэтыя словы, да смерці напалохаўся і кінуўся наўцёкі. Толькі таго цара і бачылі.

А Мацейка Попельны са сваім пабрацімам прыйшлі ў горад і папрасіліся ў бабулі-задворанкі пераначаваць.

Старая на Мацейку Попельнага паглядвае:

— Недзе я цябе бачыла, добры маладзец! Ці не ты раней на царскі двор ваду вазіў?

Падняўся ён:

— Я, бабуля.

— Ох ты, дзіцятка любае, жывы ды здаровы вярнуўся. А тут чутка пайшла, нібы цябе і жывога няма.

Пачала бабуля завіхацца, добрых малайцоў напаіла, накарміла, лазню напаліла. Памыліся госці з дарогі, напарыліся і паваліліся спаць. А бабуля пайшла на царскі двор і сказала:

— Вярнуўся ў горад Мацейка Попельны.

Дайшла гэтая вестка і да царскіх пакояў. Раніцою царыца дзяўчыну пасылае:

— Пакліч хутчэй Мацейку Попельнага!

Прыйшоў Мацейка Попельны на царскі двор. Убачыла яго Настасся Вахрамееўна. З высокага ганачка хуценька збегла, за белыя ручкі ўзяла:

— Не той мой суджаны, што кароў пасе, а той суджаны, што ўмеў мяне высватаць! Думала я, цябе жывога няма.

Расказаў ёй Мацейка Попельны ўсю праўду. Павяла яго царыца ў святліцу, паставіла на стол рознага пітва ды яды. Частуе госця:

— Еш, мілы, еш, дружа!

Напіўся, наеўся Мацейка Попельны, пачаў развітвацца:

— Трэба мне з'ездзіць бацькоў праведаць.

Загадала Настасся Вахрамееўна карэту запрэгчы:

— Едзь, прывязі хутчэй бацьку з маці, няхай з намі жывуць.

Прывёз Мацейка Попельны бацькоў, і неўзабаве вяселле згулялі.

Ці даводзілася вам задумацца над уласнай асобай? Напрыклад, які я? Што аба мне думаюць іншыя? Што я сам у сябе лічу добрым, а што дрэнным?

Не здарылася? Дык вось, прапаную сёння вам адказаць на некалькі пастаўленых пытанняў. Адкажыце на гэтыя пытанні спачатку самім сабе і паспрабуйце знайсці на адказы тлумачэнне, чаму вы думаеце якраз так, а не інакш. Потым напішыце гэтыя адказы ў „Зорку“, абавязкова з тлумачэннем, з доказам.

А вось пытанні:

1. Як ты думаеш, які ты чалавек?

2. Што ты найбольш любіш?

3. Чаго найбольш не любіш?

4. Хто табе здаецца найбольш вартасным чалавекам? Да каго ты хацеў бы быць падобным? Хто твой ідэал?

5. (для хлопцаў) Ці дзяўчынка можа быць добрым сябрам?

6. (для дзяўчат) Ці хлопец можа быць добрым сябрам?

7. Ці фізічная сіла, моцныя мускулы — гэта залог аўтарытэту?

8. Якім павінна быць тваё адзенне? Што ты наогул аб гэтым думаеш?

9. Што значыць „быць культурным чалавекам“?

10. Ці варта падказваць на ўроку?

11. Што такое абавязак?

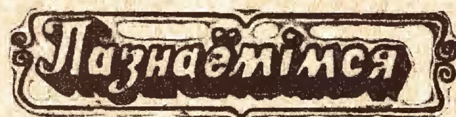
12. Аб якой прафесіі ты марыш?

Не забудзьцеся падаць у пісьме да „Зоркі“ сваё імя, прозвішча, узрост і адрас. За ўдзел у гэтай анкеце дзесяць найшырэйшых адказаў будуць узнагароджаны. Улічвацца будуць толькі шчырыя адказы.

А ў сябе ў школе, у класе, або ў застэмпе прапануем правесці гульню з пытаннямі. Няхай кожны напіша адказы на картках, а потым можна перакаканацца, ці так аб вас думаюць сябры, як вы самі. Можна таксама спрабаваць адгадваць, чый гэта адказ, чый партрэт. Але ў такім выпадку адказы павінны быць абсалютна шчырыя, а пытанні павінны датычыць найбольш характэрных рыс характару.

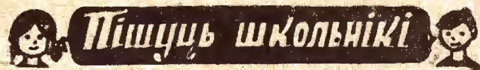
Калі гульня такая ў вас атрымаецца цікава, спадабаецца сябрам, абавязкова напішыце нам, падзяліцеся вопытам і раскажыце, якія пытанні аказаліся найбольш цікавымі.

„Зорка“

* * *

СССР, Ростовская обл., г. Шахты, ул. Мичурина 6, кв. 6. Барасий Валентине. Дзяўчынка вучыцца ў 6 класе.

ВІТАЙ, ДАРАГАЯ „ЗОРАЧКА"!

Я пішу да цябе пару слоў. Я малая, мне чатыры гады. І я яшчэ не ўмею пісаць. Таму піша за мяне мая старэйшая сястра, якая вучыцца ў чацвертым класе. Але яна піша з маіх думак, я ёй усё дыктую. Яна купляе мне штодзень „Ніву" і чытае мне розныя казкі з „Зоркі". А найбольш то мне спадабалася казка „Як „Зорка" ў свет пайшла". Мая сястра вучыцца ў школе № 3 у Бельску і вывучае беларускую мову. Я таксама туды пайду, калі вырасту. Мы вельмі дзякуем табе за такія прыгожыя казкі. У мяне ёсць такія ж малыя сябры, і яны таксама дзякуюць за казкі і просяць, каб іх было больш і больш. Я буду прасіць сястру, каб зноў напісала да цябе.

Да пабачэння. Ёсць яшчэ другі лісток. Мы разам.

2-ГІ ЛІСТОК.

Яшчэ некалькі слоў напішу да вас. На пачатку я не напісала, як мы завемся. Малодшая сястра — гэта Ёля Парфенюк, а старэйшая — я, Дарота. За вашу цяжкую працу высылаем вам прыгожыя карцінкі. Я, Дарота, напішу яшчэ да вас асобна.

Ёля і Дарота. Бельск.

Ад рэдакцыі: *Дзякую вам, сястрычкі, за цікавае пісьмо і за прыгожыя карцінкі. Цудоўна былі размаляваны і канверты, у якіх вы і ваша сяброўка Эля Сліўко прыслалі мне пісьмы. Чакаю з нецярплівасцю пісем ад вас.*

„ЗОРКА"

* ✲ *

ДАРАГАЯ „ЗОРАЧКА"!

Я вучуся ў трэцім класе ў Бельску. У школе мы вывучаем беларускую мову. Я ўмею чытаць пабеларуску і ахвотна чытаю твае казкі. Высылаю табе святочныя пажаданні на адкрытцы, якую я сама зрабіла, і карцінкі. Вельмі прасіла б, каб карцінкі вы надрукавалі ў „Зорцы". Напішу яшчэ да вас.

Эля Сліўко, Бельск

АД РЭДАКЦЫІ: Дзякую табе, Эля, за прыгожую адкрытку з так цудоўна зробленай ружай. Але надрукаваць карцінак не магу. Надрукую, калі ты сама нешта прыгожае намалюеш і прышлеш. Тваю адкрытку вешаю на „зорчыну" выстаўку.

„Зорка"

---

* ✲ *

Яўгень Мароз, Юрка Тамашук, Юрка Яцко, Янка Леснік, Славэк Максімюк, вучні восьмага класа, в. Рыбалы, пошта 17-104 Рыбалы, Беластоцкае ваяводства.

* ✲ *

СССР, г. Баку, пос. Хурдалан, 28 квартал, дом 7, кв. 44. Галаян Зое.

* ✲ *

СССР, г. Баку, пос. Хурдалан, 27 квартал, дом 7, блок 6, кв. 65. Гарик Шахназарян (вучань 3 класа), Эльмира Шахназарян (вучаніца 4 класа).

* ✲ *

Яўгень Кардаш, 15 год, в. Новая Воля, пошта 16-050 Міхалова, Беластоцкае ваяводства.

ВЯСЁЛЫ КУТОЧАК

* ❊ *

— Ты зусім нічога не робіш, — кажа стараста класа Уладзіку. — Ты ўвесь час нечым заняты!

— Ну, вось бачыш, — адказвае Уладзік, — калі заняты, значыць, заўсёды нешта раблю!

* ❊ *

У Сашы спыталі ў школе:

— Ці бачыў ты калі-небудзь дзятла?

— Бачыў па тэлевізары.

— А калі ў лесе з бацькамі быў — не бачыў?

— Не, — уздыхае Саша, — мы, калі ў лес едзем, тэлевізара не бярэм.

* ❊ *

На ўроку біялогіі Пеця сказаў:

— Кветкавая расліна складаецца з лісця, сцябліны, кораня і суфікса.

А·Д·Г·А·Д·А·Н·К·А

Вазьмі каляровы аловак і замалюй палі, абазначаныя кропачкай. Каго ты бачыш на малюнках?

Адрас рэдакцыі: „Зорка“ 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1.